

695
1981

საქართველოს
საბავშვო ჟურნალი

საქართველოს ბავშვი

036060
№ 6 1981 G

ISSN 0321-1509

თქვენი დღეასწავლი ყველა საბჭოთა ადამიანის, საბჭოთა კავშირის ხალხთა მთელი დიდი ოჯახის დღეასწავლია. ჩვენს ქვეყანაში ყველგან იცინა: საქართველო ეს არის დადამინის თვალნარგბადი კუთხე, სადაც ცხოვრობს პულია ხალხი ოდითგან რომ აფასებს კაცურკაცურ კეთილშობილგაას, შთაგონავალ: გროვას მხადრულ ვაჟკაცობას და ერთგულ მეგობროვას.

ლ ი გრამეხვ30

„საქართველოს ქალი“

აქარდველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის
ყოველთვიური საზოგადოებრივ-პოლიტიკური და მხა-
ტერულ-ლიტერატურული ჟურნალი

«САКАРТВЕЛОС КАЛИ»

Ежемесячный общественно-политический
и художественно-литературный журнал
ЦК КП Грузии.

1 ივნისი ბავშვთა დღის საერთაშორისო დღეა. მთელს კლანდაზა ახალი ქალთი ჟღერს მოწოდება: „ვიგრძობთ ბავშვთა ბედნიერებისათვის“, „ჩვენ შვიდობა გვინდა“

საბავშვო საკრებოლოს გე-60 წლისთავის ზეიმი.
თბილისი, კონსტიტუციის მოედანი.

საბავშვო საკრებოლოს გე-60 წლისთავის ზეიმი.
თბილისი, კონსტიტუციის მოედანი.

„სასურსათო პროგრამის უღავნოდ უმნიშვნელოვანესი ნაწილია მაცხოვრებელი. XXVI ყრილობამ განიხილა რძელი უწოდებს ლამაზად უნდა ვარსებდეს. ბი. არაღა, თქვენთან, რასაუზღიანო, ამ ღარის ზედმეტი უნდა გაუზღიანოს.“

ლ. ი. ბრეშვილი

ნაზი ჩანხოთელი

სოფლო საბჭოში. ახლაც თვალწინ მიდგას ხალხით გაჭვდილ დარბაზში რასაუზღიანო, აღფრთოვანებული იდგა რესპუბლიკის სახალხო არტისტი თამარ თეთრაძე და ლაშქრელებს დიდი სიყვარულით მიმართავდა:

— დიდი მადლობა, ჩემო საყვარელო, სვანო ვაჭარებო და ქალიშვილებო, სვანო დედებო და დებო! დიდი მადლობა თქვენი კუთხის იშვიათი სიყვარულითვის სვანეთისათვის განწეული მუხრჩაუკაცავა შრომისათვის!...

სამი დღეა ლენტეხში ვიმყოფებით. თითქმის ყველა დიდი და პატარა სოფელი დაივარეთ და ამოდ ვეზებდით ნასახლარს და ნაბილიკარს. ეზოები სავსეა ბაღებითა და ხარ-ძროხით. ყველგან, სკოლებსა თუ საავადმყოფოებში, ფერმებსა თუ სანარმო-დანესებულებებში ისეთი, იმდენი სხვადასხვა ცენზისა და რანგის ახალგაზრდებს შეუხვდით, რომ შეიძლება დამაშვილებული ბრძანდებოდით: ქვემო სვანეთს, ლენტეხს კარგი მომავალი თაობა ჰყავს. ყველამ სიამავე ვიგრძენით ამ ღამეს, ღირსეული, მამულიშვილური სიამავე.

ეს სიტყვები უპირველესად შენკუთნის ნაზის, — გადვალაპარაკე ჩინარეშის მუხრჩველობის საბჭოთა მუხრჩვეობის ახალგაზრდა მწველავს, საქარბოვლის კი XXVI ყრილობის დელეგატს ნაზი ჩანხოთელს.

— ვითომ მარტო შენ რატომ! — სახე გაუბარდა ნაზის, ქალბატონ თამარის სიტყვები ყველას გვეკუთვნის, მეცა და შენც, შენს კოლეგებს, ახალგაზრდა მასწავლებლებს ვასო ავლიანს და ამირან ონიანს, ახალგაზრდა ექიმს სერგო ონიანსა და აგრონომ ვაჟბე ავლიანს, რეკორდმენ მთიანეს პატარა ნესსაქესა და ჩემს თანამოსამქმს ნუხუ გაციანს ლექსითი ჩლიპარაკა ნაზომ. ამგამად ყოველგვარი ქათამური ზედმეტად ჩავთვალა და გაჩუბება ვარჩიე; მაგრამ ნა-

სვანეთი — ზეიად მთათა სამშობლო.
სვანეთი — არწივთა და ჯიხვთა მხარე.
სვანეთი — დიდი თამარის სვანე ადგილი.

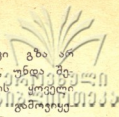
სვანეთი — მზისა და სიცოცხლის საშუალო მხარე.

ათასგვარი ეპითეტი შეიძლება მოუძებნო საქართველოს მთიან მხარეს სვანეთს. ყველა მისი მწახველი, შინაურთა და მიღელიდან მოსული, სიტყვაუხვია. მაგრამ ყველა პოეტური შედარება უძნელურა ცხენისწყლისა და ენგურის ხეობასთან, თეთნულდისა და აილაბას სიდადესთან, მზის სადღებელ „ლილესა“ და სინათლის საგალობელ „რიპასთან“.

რა მოსწონენ და უსაგნო იქნებოდა ჩემი სვანეთის ბუნების სიდადაზე რაიმეს

თქმა, რომ არ გვექონდეს სათქმელი მათზე. ვინც ამ კუთხის მთავარი სიმდიდრეა, რომ არ ვამაყობდეთ — სვანი მშრომელი ადამიანებით, რომლებიც ამ კუთხის ყველაზე დიდი სიღამაზე და მშვენიერაა. უმთავოდ ხომ ჩირადაც არ ელირებოდა ჩვენი ცამდე აწვდილი მთები და კლდეები. გადმოვარდნილი ჩანჩქერები, ვერაკის დაიჭუნებდა ჩვენი ჩახახა მზე, ვერაკის გაიკვირებდა თეთრი პატარძალი — თეთნულდი.

მასხენდება შარშანდელი დეკემბრის უთოვლო, ლენტეხური საღამოები, რესპუბლიკის ხელოვნებისა და ლიტერატურის წარმომადგენლების შეხვედრა ლენტეხელ მშრომელთან, გულთბილი შეხვედრა ლაშქრის თემის ჩინარეშის სა-

ზის საქმეებმა ისევ ამაღაარაკა, მისი სახელი იმდენად ცნობილი გახდა რესპუბლიკის მასშტაბით, რომ, როგორც შემოიძლია, უზარდ ვიყო, ორიოდე სიტყვა არ ფოქა ჩემი კუთხის საამაყო შვილზე, მეზობელსა და სკოლის ანაზავზე.

საშუალო სკოლის დამთავრების შემდეგ, როდესაც მას არანაღები უნარი უქონდა ინსტიტუტის კარები შეეღო, ნაზი მუერნობაში დარჩა სამუშაოდ.

ეს იყო 1972 წელს, იმ წელს, როდესაც ჩვენს რესპუბლიკას განავადების არნახულმა სიომ დააბერა, როდესაც ყველას ბრძოლა იყო სპეცტრალური კომპიუტრის ცნობილი დადგენილება თბილისის საქალაქო კომიტეტის მუშაობის შესახებ, დადგენილება, რომელიც მართო თბილისისთვის კი არა, მიწლი საქართველოსთვის იყო ახალი ცხოვრების მეცნე. ნაზი შედეგად, მათ რესპუბლიკაში სულ სხვაგვარი ცხოვრება დაიწყო, შედეგად, რომ დღითიდღე სულ სხვაგვარი ფასი ედებოდა მშრომელ კაცს, უფრობადა, რომ პატიოსანი, ეკოლნინდისიური შრომა არაა უფ სათაოლო, არამედ გვირობის, კეთილდღეობის, დიდების წყარო ხდებოდა. მაღ მუერნობის კომპენზირულ ორგანიზაციას ჩაუდგა. სადაცღი ნაზის არ ასე ედებოდა ღირსი იმაზე, რომ ის იქ არ იყო,

კასიური ჯიშის ძროხის გატოლება არა უფა საამყო, საპარცხინოც კი იყო. თავიდანვე მტკიცე საკვებ ბაზაზე უნდა გვაზრუნა. მეტი საკვები ხომ მჭირ რძეა, რაიონის ეს პრობლემაც გადაიჭრა. ფერმერ-ფელიტორივი საკვები ბაზით უზურნველყვეს და აქ შედგეც: 1977 წელს ერთი ფურიდან 1100 ლიტრი რძე მივიღე და გვემა 131 პროცენტით შევასრულე, 1978 წელს კი ერთი მენველი ფურიდან 1499 ლიტრი რძე ჩამოვწველ და გვემა 171 პროცენტით შევასრულე. ახლა კი, რიბევი „2000“ მესობზემაც ყოველ დამეს. ორითასი ლიტრი ერთი ფურიდანს ეს ხომ ჩვენს პირობებში წამდეილი სენსაცია იქნება.

მადა ჰამბში გოდისი. თუცა ეს რა უზურნული შედარებაა. უკავრავად და, ჰამბის მაღის მაძიებლისათვის უტუხა გვირობაზე ოცენა.

ალიაგრამ თითონ იზოვა ნაზი. ის მთელ რაიონში გახდა ცნობილი და სახელუენი, მაგრამ თითოემაყოფილების სენი უტუხა მისი დაუდევარი ბუებისათვის. ახალგაზრდა მეცხოველე დღენიადგ იბრძვის უტუენი შედეგების მოსაძიებლად, შრომის მეცნიერულ ორგანიზაციისათვის, კარგი სამუშაო პირობების შექმნისათვის. თანამოსაქმეები უზურნობის ელხაც უნოდებენ. თუ რამ გადაუჭრალი

შეინარჩუნო. უკან დასახევი გზა არ არის, რადგან ვივადებულო, უნდა შევასრულო კიდევ. ამისათვის ყოველწლიურად მიქსიმალურად უნდა ვიმუშავებო...

წუთი მართლაც ოქრად უღირს ნაზის. როდესაც საქართველოს კ XXVI ყრილობიდან დაბრუნდა, მოსულ შინ ეწვიეთ და მშობლიურ სკოლაში შესულ შეთავაზებენ. გაუხარდა. ჩემს აღზრდა-მასწავლებელთან შეხვედრა ყოველთვის დიდი ზედნაერება ჩემთვის, ყრილობის შობაქმეიტეიტეი იმდენად გრანდიოზულია, რომ მასზე სალაპარაკოდ ერთი დღეც არ მეყოფა, მაგრამ ამგებად უნდა გაგანაყოფი, პირველად ჩემს კოლეგეებში მინდა მივიღე, პირველად მათ უნდა გაუხიარო ცხელ-ცხელი შობაქმეიტეიტეი და შემდეგ საკულდაგულოდ შეხვედეთ ერთმანეთსო. რას ხარ, დამაჯერებელი არცუქმნია. დიდი მიღწევები და გამარჯვებები თავადდების, კოლეგეების მონოლიურობას მოითხოვს და ერთი მინთნ მოქმედებას საჭიროებს. ნაზისა და მისი თანამოსაქმეითა თავადების შედეგია, რომ ღუნების რაიონმა მესამედ მოიზოვა რესპუბლიკური დრომა მეცხოველეობის დარვის განვითარებისათვის, მე-10 ხუთწლედის გეგმებისა და სოციალისტური ვალდებულება

ს ა კ რ ე ბ ა

სადე რაიონის უფრო უჭირად, სადევ ძირითადად უნდა გადაჭარბიყო რაიონის ეკონომიკური ძლიერების საქმე. ასეთი უზანი კი მეცხოველეობის ფერმა გახლათ. დღედაღამ ჩასჩინებდნენ „მიგება“ სტუდენტი და-მეგებისათვის, მაგრამ ნაზი ჩინარემის მეცხოველეობის საჭიროა მუერნობის ქალაქიამის ფერმა მიაზურა. გამოცდილი მწველავების გვერდით დასოხატება არ გაჭირვებია.

მისი ინდევილი შრომითი უქოქა კი 1977 წლიდან იწყება. — ამ წელს რაიონში ახალი ხელმძღვანელობა მოვიდა, მესაზურება ნაზი, — პარტიის რაიონის პირველმა მდიანმა გურამ გუნავამ თავიდანვე აული ალლო რაიონის მუერნობის სპეციფიკის და მთელი აქცენტო რაიონისათვის პერსპექტიულ დარგზე — მეცხოველეობაზე გადაიტანა. საქმის კარგ ორგანიზაციას, მონდობებას ყველაფერი შესწლბოა. თუ გნებათ დამაჯერებლობისათვის ჩაებდით ცოფრებს, — ნაზიმ უზის წინგაი მოიძებნა და განავრტო, — აი, 1976 წლის წველადობის გვემა ერთ ფური 840 ლიტრს არ ღუნებებოდა და მე კი 850 ლიტრი ჩამოვწველე, მაგრამ ეს თავმონონების არავითარ საბაბს არ მაძლევდა, — ბოლოსდაბოლოს, თხასთან აცე

პრობლემა წამოიჭრა, უმაღ მიაზურებს რაიონის და ხელმძღვანელობაც უჭრადღებით უსწენს, სწამთ და ჯერათ მისი სიტყვა და საქმე.

საზურნავსა და მოსავგარებელს რა გამოვლენს ნაზი ჯანხოთელს. მას ჯერ კიდევ ვერ აქმაყოფილებს მეცხოველეობა საკულდაცხოვრებო პირობები, თანამედროვე მექანიზურულ ფერმაზეც ოცნებობს, სოფლის კულტურული დონის ამაღლების საკითხიც არ ასვენებს, მაგრამ თავიდათავი მისთვის რაიონის ეკონომიკური ძლიერებისათვის ბრძოლაა. ეკონომიკური ბაზა ხომ ყოველგვარი ძლიერების დედაა.

ეკველეო, თვალსაჩინო ადგილას, ღუნტების მშრომელთა ვალდებულებები აქვს გამოკრული.

— რამდენი რამ გეაქვს მოსავგარებელი და გასაკეთებელი 1981 წელს, — ნაზი თითქმის თავისთავს ელაპარაკებოდა, — წლეულს რაიონის საზოგადოებრივი მუერნობაში მსხვილფეხა რქიანი პირტუცვის სულადობა 6850 სულამედ უნდა გაუზარდოთ, ნაცვლად გვეგნით გათავალისინებული 6560 სულსაც ყოველ 100 ფურზე 82 სულიც უნდა ხელს მივიღოთ და გამოვზარდოთ, თითოეული ქუბიდან 8 გოჭი უნდა

ზის მსერულებისათვის. ეს ჯილდო ნაზი ჯანხოთელსაც ეკუთვნის, ახალგაზრდა კომუნისტს, საქართველოს კ ღუნტების რაიონის წევრს, შრომითი მამაციის მედლის მფლობელს, საქართველოს კ XXVI ყრილობის დელეგატს, კომუნისტური შრომის დამკვერს.

ხალხურ თქმულებებში სენებით თმარ მეფის სავანე ადგილად არის ნახსენები. ბვერი ციხე-კოშკი, ღამაზი ადგილი უკავშირდება აქ თმარის სახელს. იმასაც ამოიბენ, სენებით მოგზაურობების თმარ მეფემ, რომელ მილიკეზე გაიარა, მის ყოველმეშემდეგ მხლებელთა მიერ შარავგზად იქცაო, მაგრამ ბილიკებს მანიც რა გამოვლენს სენებით. ერთ ასეთ ბილიკს, ვინორი ზეობაში ღარივით განაოილეს, ქალაქიამის, მისიხაზე მოუცვება ნაზი ჯანხოთელი. მიგის, სადევ თავისი გვირობის ასპარეზი — მეცხოველეობის ფერმა ეფულება. მიდის, რომ ნაღმის ნაღვანაც ყოველ ციხეშიარე დაღვს მისი ამოსვლას დაასწრს და მთელ ქვეყანას გადაავადებს, მშრომელ ხალხს კიდევ ერთი მზიანი დღის გათენება ახაროს, მღამევი მე-11 ხუთწლედის ბალავარში ერთი აგური ჩადოს...

იქნებ ეს შეიძლება? უკვდავად?

ნაღწევის რაიონის დაბა ჯვარის (ჯვარზნის) მკვიდრებმა ვარდო აკაის ასულმა ქარდავამ და მისმა მეუღლემ ჯინჯიკო ედვატეს ძე ხასაიამ ოროცდაათს გადააბიჯეს. ჩვეულებრივი ადამიანები არიან: შრომობენ, უყვართ, უხარიათ, დარდობენ, სტუმართმოყვარეობა არ ესწავლებათ, მინის ყადრი იციან.

ფეიქრობ მათს შესახებ და უნებურად გონებიდან არ მშორდება სიტყვები: „უკვდავება“, „სასწაული“. გონება კი ტყუ-

ილ-უბრალოდ არაფერს აიკვირებს. ჯერ ერთ საქმეში მინდა დავითანზმო მკითხველი: მშობლები შვილებით აგრძელებენ სიცოცხლეს. ეს ადამიანური მორალისათვის თითქმის აქსიომაა. აგრძელებენ მაშინ, როცა აღარ არიან, მაგრამ როცა სრულიად ჭარმავ, თითქმის ახალგაზრდა ცოლ-ქმარს თითხმეტი შვილი ჰყავს, მაშინ ისინი პარალელურად ყველაში არსებობენ. ხასაიების შვილების ასაკის საერთო ჯამი 250 წელს აღწევს. და თუ ამას

მათი 50-იც დამატება, სამი საუკუნე გამოდის.

თქვენ უკვე 300 წლისანი ხართ, ძვირფასო ვარდო და ჯინჯიკო, თქვენვე გემატებით ნათელას, ზაირას, ირას, დალის, სოსოსი და გურამის შვილების, თქვენი რვა შვილიშვილის წლებიც. მაგრამ კი არ გაბერებთ ეს ასაკი, არამედ გამსუბუქებთ, გაახალგაზრდავებთ. რამდენი წლისანი იქნებით თქვენ ყველანი, ვთქვათ,

ათი წლის შემდეგ, როდესაც ვასო, ზურაბი, აბესალომი, პაბატა, იამზე, ციცო, ნესტანი და ელისოც დაოჯახდებიან? ეინ ივის, მავალით თქვენგანზე აიღონ და ათ შვილზე ნაკლები არცერთმა არ გააჩინოს. არ მიყვარს ხმამაღალი სიტყვები, მაგრამ ამას ჩემი გაგებით უკვდავება უკეთა.

რა ძალა აქვს ამ სათნო, თვალსივინი ქართველ ქალს, რომ ერთხელაც არ დასცდენია, აკვანი აღარ დამანახოთო და ახლა ჩაის პლანტაციიდან დაბრუნებული ოქროსთმიან შვილიშვილებს უთუცს ღამეებს. რა კერტება მოთმინებაა ჩაიკრული ამ გამზადარ, მზედაკრულ მამაკაცში, რომ ერთხელაც არ უთქვამს, დავიღალე, ცალკე მინათან ტიდილმა და ცალკე სამსახურმა არქათი გამომაცალაო...

ჩვენ, უბრალო მოკვდავნი, ვერაფერში შეგედრებით თქვენ, ჯვარზნის მინაზე ფანებზედ განფენილ სვეციელო ადამიანებო; თქვენ, ვინც ბევრი რამ მოიკლეთ, რომ თქვენს შვილებს მშვიდად სინებოდათ, სკოლა არ მიტოვებინათ, მეზობლის ხლისკენ თვალი არ გაქცეოდით, არ მოშინდით და არ შეცივდით, უფროსებს უმცროსებზე ზრუნვა არ დაზარებოდათ, შრომის ყადრი სცოდნოდით, დიდი, ადამიანური სიყვარული ენსავლათ.

ე. ქანთარია (სადაბო საბჭოს თავმჯდომარე): ხასიათის ოჯახზე მეითხებით? — კარგი ოჯახია, პატროსანი, შრომაში მუხლჩაუხრელი, ჩაის კრეფენ, გაპიროვნებულ ნაყეთს უვლიან, სიმინდის უხვ მოსავალს იღებენ. — რაო, შემჩნული ხომ არაფერში არიანო? — უჰ! ეს რა ნამოცვადო? ნება ყველა დედას ისე გაუმართლდეს იმედი, როგორც ვარდოს. დასანანი ორი პატარაობისას დაიღუპა, თორემ ახლა თექვსმეტი შვილის დედა იქნებოდა... ვეხმარებით, ჩვენც მხარში ცუდგავართ, სახელმწიფო სესხი მივეციოთ, კოლმეურნეობა ტელევიზორს დაჰპირდა, სხვა მხრივაც ხელს ვუმართავთ და მართო მავათკი არა... მარინე გეთიას — ცხრა შვილი ჰყავს, ქეთო ქარდავას — რვა, შურა აბრალავას — შვიდი. სხვაც ბევრი გყავს მრავალშვილიანი დედები. ენგურკისის მშენებლობამ ეკონომიკურადაც მოაძქაღრა ხალხი. სოფელი დაბად აქცია. დაბა კი, ვფიქრობ, მალე ქალაქს დაირქმევს...

ლიანა სამუშია (საბავშვო ბაგის გამგე): — ხასიათი? მოზორებით ეხოვობენ, მაგრამ მათზე კარგის მტი არაფერი გამიგია. მათი ბავშვები ჯერ შვილებთან სწავლობენ. მასწავლებლები ხუმრობენ, ის რა კლასია, სადაც ერთი ხასია

მინც არ გვეყოლებო. სხვათაშორის, აბობენ, ვარდომ და ჯინჯიკომ ახლა ერთი დაობლებული ნათესავიც შეიქცევიანო. ჯინჯიკო ხასია და მისი ვაჟი ენგურკისის დამხმარე მშენებლობაზე მუშაობენ. მათი მარჯენის მაღლიც ურევია უნიკალური კაშხალის მუუვალობაში.

ნელა დაეაბიჯებ ჯვარში. ეზოებში ხეხილი აყვავებულა. მაგნოლის მსგავსი დეკორატიული მცენარე ღაღანებს აქაქ...

ცენტრი მრავალსართულიანი შენობებით და პარმონიულად დაგეგმარებული ქუჩებით იწონებს თავს. იქ კი, ზევით, ჯვარზენში, ღამაზ მეგრულ ოდებს და კარმიდამოებს შემოუნახავთ თავი. იქ ახლა გაკვეთილს იხეპირებენ ტუყები პაბატა და ნესტანი, ეზოში ასკინიკლას უვლის ცხრა წლის კლისო (ხასიათის ნაბოლარა). დედას ეხმარებინა ციცო და იამზე. აბესალომი და ზურაბი კი კამეჩებს აპოვებენ ტყისპირას. ყველა შრომობს, ყველას თავისი საქმე აქვს...

ნუმც მოშლოდეს ოთხმეტშვილიანი ოჯახს მშვიდობიანი შრომის უფლება...

წელი პაბრიკიმ

ამბავი, გნუხავთ ზღაპარი

ერთი პატარა ბელისა

ნაზი თარგამაძე

ერთ დათეს ჰყავდა ორი შვილი, შავთვალბა ბელები, ორივენი ცელქზე ცელქნი ლამის დასაბმელები,

მაგრამ განა თავებუდები, განა გაუზრდელუბი, ნესიერზე ნესიერნი იყვნენ დათვის ბელები.

არცა უსმელ უჭმელები, არცა ღორმუცელები, ზომიერად მიირთმევდნენ საჭმელს დათვის ბელები.

თავის დროზე იძინებდნენ ხელ-პირ დაბანილები, დილით ადრე იღვიძებდნენ დათვის ვეტიშვილები,

ლოგინს თავად ასწორებდნენ ყოველ სისხამ დილაზე, მერე ლამის მზის ჩასვლამდე იდგნენ ხოლმე ყირაზე.

და ეს ცელქი ბიჭუნები, ეს პატარა ხვადები, ყირაპალა კოტრალში თუმცა იყვნენ მარადები,

სიმღერასაც ახერხებდნენ, ისე, როგორც დათვისი, საცეკვაოდ შემართული პქონდათ მუდამ თათები.

დაუელიდნენ ხოლმე ძმები დავლურს, დათეურ დავლითა, ხან ორ ფეხზე შედგებოდნენ, ხან დგებოდნენ თათითა,

ხან განდგან გაყვებოდნენ ერთმანეთის მხარდახარ, მერე ერთად, ერთდროულად ჩაბუქნავდნენ ხანდახან.

ერთი იყო თაფლისფერი, ნაბლისფერი მუორე, ძმები მაინც გასაოცრად ჰკავდნენ ერთიმეორეს.

მაგრამ სხვადასხვანაირნი იყვნენ ზნით და ბუნებით, ნაბლისფერი, თაფლისფერ ბელს არა ჰკავდა სრულებით.

თუ დატოვდა დედა დათვი შვილებს მარტო ხანდახან, ნაბლისფერი იტირებდა: — დე-დიკო-ნა, სა-და-ხარ!!!

ზღუქუნებდა: — შე-ში-ნია... არ მოვიდეს მგელიო, დე-დი-კო-ნა, მა-ლე-მო-დი... მოუთმენლად გელიო.

თაფლისფერი ამშვიდებდა: — ჩუ, სად არის მგელიო, აქ არა ვარ? მშა სადა მყავს მგელის შესაჭმელიო.

თაფლისფერი დარღს თუ წყნას სულ სიცილში მალავდა, თვალზე მომდგარ ცრემლებს უკან აბრუნებდა მარადა.

ჰოდა, სწორედ თაფლისფერ ბელს ერქვა მცინარ-მცინარა, ნაბლისფერს კი, რა თქმა უნდა, ერქვა მტირალ-მტირალა.

ერთხელ, დილით, თაფლისფერმა ბელმა მცინარ-მცინარამ, დედიკო რომ მიეფერა, თავი მოიმიწინარა.

ძილისგუდა კი არ იყო და იმიტომ კი არა, დედას თვალ მოარიდა ბელმა თვალბეკრალამ,

რადგან უცებ, სასერიწოდ წასვლა მოუპრინა, მზოლოდ თვითონ, მარტოდ მარტო, ძმასთან ერთად კი არა.

დედას რომ არ გამოეცნო მისი გულის ნადები, იმ ეშმაკმა, ორთაბე თვალზე აიფარა თათები.

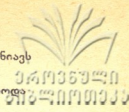
და იმ წუთში, დათვმა საქმე წამოიწყო თუ არა, ბელს სახეზე სისარულის ღიმილა გადაუარა.

ნელა ნელა წამოხორდლდა, გადაჰხედა ძამიკოს, ძამიკონას ღრმად ექინა ვერაფერი გაიგო,

ფეხაკრეფით გაიარა, გამოალო კარი და ფრთხილად, ჩუმად და ქურდულად ოთახიდან გავიდა.

არც ჩაუცვას ტანსაცმელი და არც ფეხზე სანდალი, მთლად მიშველი დათვის ბელი ბანდალ, ბანდალ, ბანდალიო,

ჩუმად, დედის უკითხავად, გამოვიდა სახლიდან, ქიშკარს არც გააქარებია, გზა მოქნა სხვა მხრიდან,

გარღვია წყნელის ღობე,
მერე გაყო თავი და
უარ არც კი მოუხედავს,
წავიდა და წავიდა.

მიდიოდა, მაგრამ თავად
არ იცოდა საითა,
მარცხნივ იყო დიდი ხევი,
მარჯვნივ დიდი სამი მთა.

აქეთ იქით მიიხედა,
შეღდა ერთი ნაშთია,
მერე მარჯვნივ შეუხვია
და მოთბისკენ წავიდა.

ხან აღმართით, ხან დაღმართით,
ხან სწორი გზით იარა,
კვალ-ბარდიც ბევრჯერ შეხედა,
სახეც დაიიარა,

თათუნებოც ამოვესო
ქაცვითა და ეკლითა,
ბლუჯა-ბლუჯა ხოზიკები
მთელ სხეულზე ეკიდა.

ჩერდებოდა ხოლმე, მტკიცეან
თათუნებს ილოწინდა,
ძალიანაც მოწყურდა და
ძალიანაც მოძივდა,

რადგან არსად შეხეჯდრია
არც საჩქელი, არც წყალი,
და მთელი დღე პირგამშრალად
დადიოდა სანყალი.

ბევრჯერ კიდევ მიინდომა
ბელმა შინ მიბრუნება,
მაგრამ გზას ვერ მიაკვლია,
გაუფუჭდა ბუნება.

იცოდა რომ მოდიოდა
შორზე, შორზე, შორიდან,
მაგრამ ის ვერ მოიგონა
რომელი გზით მოვიდა.

დაკანრული, დაქანცული,
უხეზო-უკელი ნანანალით,
უმწეო და საცოდვი,
ბელი შაროლაც სანყალი,

ძალიან რომ დაიღალა
აბურღლუნდა დათუნურად,
თავის თავზე გამწყრალი და
გულმოსული დათუნა.

ჰო, და სულის მოსათქმელად
ჩაიმუხლა ხის ძირსა,
ცრემლი მაინც არ დაღვარა,
სიმშრით კიდევ იცინა.

მერე წყალის დასალევად
ხეცს ჩაუყვია ბილიკით,
გზად სიავი აუღვინა
კეთილი თან ქილიკით,

აუქროლა, ჩაუქროლა,
სტვენა სტვენა, სტვენითა,
და ჩასახა ორთავ ყურში
ნიაქ-ქარის ენითა.

შეჩერდი და შემობრუნდი,
თუ არა ხარ ჩერტიკი,
ამოდენა ხევი ჩასვლას
ვინ გაბედავს შენს მუტი!

თუ დაგიცვია ფეხი, სული
არ ჩაგვეება ბოლომდე,
ბელო, დედას გაამწარებ,
მმასაც გაამბოროტებ!

სადმე გადაიჩეხები,
აქ რამ მოგაბანდალა,
დამიჯერე, არ ჩახვიდე,
არ ჩახვიდე, მანდ არა!

შე გწყურია, გამომყვი,
მე ბრყვიო და სანყალო,
აქვე ახლოს, მთების გულში
მეგაულება ცხრა წყარო,

პანტა კაშლიც იქავეა
ტუბილო, განა მაჯალო,
პოდა, პირსაც გაისველებ
ბელო, შე პირგამშრალო.

მერე თუ კი გეამება
და თუ მოგგვისს მადასა,
გაეჭიროლებ, პანტის-პუნტით
ჩამოგყრი პანტასა.

იარებხაც დაიაშებ
უკედევებს წყაროთი,
გამომყვი დათუნიავე,
მიგდივარ და წამოდი!

ეს უთხრა და ბელს სახეში
შეუბერა ნიავემა,
ცხვირთან ტუბილო პანტა ეაშლის
სუნე დაუტრიალა.

მიფერვა კიდევ თავის
უჩინარი ხელითა,
და ნელ-ნელა დათვის ბელი
მოაბრუნა ხევიდან.

რაკი ბელი სამშვიდობოს
დაიგულა ნიავემა,
გული არ აუჩუყდესო,
ალარ ელოლიავა.

აბა, ჰეო, — შეუძახა,
დრო არა მაქვს ბევრიო,
თუკი მართლა ყოჩალი ხარ
და გულადი ბელო,

არ ჩამომრჩე, ცხრა წყარომდე,
გზა როდია გრძელიო,
თუ ბიჭი ხარ, დაღლილობას
ცოტაც გაუძღელიო!

უხმოდ მიჰყვა კეთილ ნიავეს
ბელი ნება-ნებითა,
ძღის-ძლივობით მიდილი
დაღლილ ფეხუნებითა,

არ იმწნედა, და ითმენდა,
ტკივნის დიდი თმენითა,
ასე გაღიბანდალა,
ბელმა ღამის მთელი მთა.

და მივიდნენ ცხრა წყაროსთან
მეწინარა და ნიავე,
ბელმა წყალი ცხრა წყაროდან
ცხრაჯერ შეხვა სიამით,

წყურელი რომ დაიოცა
მოიბანა სახე და...
პანტის ხეზე შემხტარ ნიავეს
მადლოერად გახედა.

მერე მიჰყვა, შეტყაუნდა,
წყაღი ჩაღდა მთლიანად,
იჭყუმპალა, გაიწყუმპალა,
ბელი თავფეხიანად,

მოეწინა ნაკადული
ანჯარა და კრიალა,
ვიდრე გული არ იჯერა
აღმა-დაღმა იარა.

შომშილმა რომ შეაწუნა,
მერე დასთმო წყალი და
სველი ბელი, პანტისაც
სულ ძუნძულით წავიდა.

მიბოზდა და ლილინებდა:
ლი, ეს რა შეღირსა,
არ მანუხებს იარები,
არც ტკივილ ფეხისა,

ახლა პანტით დავენაყდები,
შევეამ მხოლოდ მწიფესა,
ყვითელ-ყვითლებს, ამოვარჩევი,
ზოგსაც წითელ-წითელსა,

მერე ყურზე დაეკივებ
ღამა-ღამაზე კუნწულებს,
ძამიკოს და ჩემს საყვარელ
დედას ნაუცუნცუნულბ.

რაო ბელო?! ჩააფრინდა
უცებ ფიქრი მზაკვარი,
შე სულელი, რომ არ გახსნის
შენი სახლის გზა-კვალე?

ჩააჯინდა: — რომელი გზით
დაბრუნდები შინაო,
მარტო წახედა, თუ ნიავე
გაგიძლევა შინაო?!

ავი ფიქრი, ბელმა სწრაფად
მოშორა თავიდან,
არც შემდგარა, პანტისაკენ
კვლავ ძუნძულით წავიდა,

მეორე ხაზისა

თან ფიქრობდა. — ახლა ჩემზე ხო იქნება ახიო, მართლა რომ ვერ მივაკელიო საითა მაქვს სახლიო.

რა ვიღონო, საღამომდე სახლში თუ ვერ მივდი, გაუქრება დედას ჩემი დაბრუნების იმედი.

ოი, ახლა მზის ჩასვლამდე ნაცნობ ზვას მოვხაზავდე, ნიავეით ფრენა-ფრენით მივიდოდი სახლამდე.

ამ ფიქრებით მიიღობინა პანტის ხესთან ბელმა და... პანტა უკვე არც უნდოდა ბელი ისე ლელავდა.

აბურღლუნდა, — საითა ხარ ჩემო კარგო ნიავე, ახლა უკვე არ მწყურია და სულაც არ მშოიაო,

მხოლოდ მინდა შინ წავიდე, ეიო, შეძებს დედილო, გუხუენებო, იქნებ ჩემი სახლი მიმაგნებინო.

ფრთა გაშალა პანტის ხეზე განაბულმა ნიავემ, ბელს ჩასძახა გიმევილო, დარდი გაუნიავა.

დაუბერა ისე, პანტის სეტყვა დაატრიალა, მწიფე-მწიფე ჩამოჰყარა თავის ყუნწებიანად.

— ჭამე ბელო, აარჩიე, რამდენიც გსურს თავადა, — მოფერებოთ უთხრა ბელს და სტყვნით სადღაც გაკარდა.

მოუხშირა ქროლვას, ლამის ქარად იქცა ნიავე, მასიკეოთდ წრიალებდა, ვანა ქროდა სიავით.

ბელი პანტის სურნელებამ გააბრუა ლამისა, თან შიოდ, თანაც თავი არა აქონდა ჭამისა.

და ის იყო ერთი პანტა გალჭქა და იამა, რომ დედის ხმა შემოესხა, მოიყოლა ნიავემ.

მცი-ნარ, მცი-ნარ, წყვეტილ-წყვეტილ მოუხშიბოდნენ ბგერები, მოსძახიდა დედა წყრომით, თანაც ფერებ-ფერებით.

ბეერის მთმენი ჩენი ბელი, თანაც, ციტა გულადი, შუეროა, შერცხვა დედის ხმაზე წამონითლა ყურამდი...

და თვალები ამოვესო სინანულის ცრემლითა, დედას გამოეპასუხა გუნის მძაფრი ცემითა,

უკან ვეღარ აბრუნებდა ცრემლებს თვალთა უპიდან და ლავეზე ეღერებოდა ცრემლი ღაბა-ღუბითა.

და მისდევდა დედის ძახილს, მიჰყვებოდა ქარდაქარ, უმშრალებდა ცრემლს ნიავე თან ჰკითხავდა ხან და ხან:

— მცინარ, მცინარ, მიყვირს ახლა რაბომ არ გეცინება, ცრემლის ფასი რომ დაგიჯავდ ერთი გასიყინება.

იგი ყველას ესალმება, მასაც სიხარულით ხედებოან, ეს იგრნობთა მათს ლინილში, მათს გამოხედვაში. აგერ ახალ-გაზრდა გოგონა მონინებით მიესალმა ეს ახალბედა ფეიქარია, სიცოცხლითა და ჯანღონით საესე.

აღექსანდრამ თვალი გააყოლა ამქარებული ნაბიჯით მიმავალს და უნებურად თავისი სიყმანვიულ მოაგონდა.

მანინც რა საოცრად ღამაზია და ძვირფასი წარსულის მოგონებამ მით უფრო, თუ გაელილი გზა დიდებოთ და შარავანდედით არის მოსილი, მით უფრო, როცა რწმუნდები, რომ შენ სწორედ ამ გზით უნდა გველო.

აი ეს გზაც: აუქქანდრა ილარიონის ასული გამსრულიძე 1940 წელს მესსიის რაიონის ყოფელ კალაში დაიბადა. 1958 წელს დაამთავრა საშუალო სკოლა. იმავე წელს შევიდა ქუთაისის 37-ე პროფტექნიკურ სასწავლებელში; 1960 წლიდან მუშაობს ქუთაისის აბრეშუმის საწარმოო გაერთიანებაში; 1954-1963 წლებში კომკავშირელია, 1963 წელს მიიღეს სკკპ რიგებში; აორჩიეს სკკპ 23-ე ყრილობის დელეგატად, საქართველოს კპ 23-ე, 25-ე, 26-ე ყრილობების დელეგატად, საკავშირო კომკავშირის მე-16 ყრილობის, საქართველოს კომკავშირის 28-ე, 29-ე, 30-ე ყრილობების დელეგატად, საქართველოს კომკავშირის ცენტრალური კომიტეტის წევრად, საქართველოს კომპარტიის ქუთაისის საქალაქო კომიტეტის წევრად, ქუთაისის სახალხო დემუტატთა საქალაქო საბჭოს აღმასკომის დებუტატად.

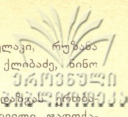
1966 წელა მას სოციალისტური შრომის გმირის წოდება მიენიჭა.

1970 წელს ვ. ი. ლენინის დაბადების მე-100 წლისთავის გამო დაჯილდოვეს საიუბილეო მედლით, 1974 წელს საკავშირო კომკავშირის ცენტრალური კომიტეტის სამკერდე ნიშნით: „კომკავშირში აქტიური მუშაობისათვის“.

...პირველად სვანეთს რომ ტოვებდა, უკან მიიხედა. ნაადრევად თოვლდაფენილი სვანეთის მთები მუხუტ საოცრად ღლვარებდა.

ჭიშკარში კი ისევ იდგა დედა და მის გზას გასცქეროდა. დედის გული ჩუმიად, უხმოდ ლოცავდა

ქალაქისკენ მიმავალ შვილს და ალბათ გრწობდა, რომ ეს დიდი, ნათელი და სახელოვანი გზა იყო, სამშობლოს საკეთილდღეო საქმისაკენ რომ ეძახდა სვან ქალიშვილს.

ქუთაისში ჩამოსული თეთრ ხიდთან შედგა. წყალში ჩანოლილმა ვეებერთელა ქვეშა ბავშვობისას ზღაპარში გაგონილი თიერი დევები მოაგონა და თავისთვის გულში ჩაიკინა...

მერე ლიქრში კაბის კალთები ამოიკაპინა და ქვივად ქვაზე სკუპ-სკუპით გაევი და მეორე ნაპირზე. მეორე ნაპირზე კი მეორე ცხოვრება იწყება, ახალი ცხოვრე-

ვებდნენ გამოცდილი ფეიქრები ვერა გველესიანი და მედია ჭულუხიძე.

ალექსანდრა განსაკუთრებით მაღლიერია იმ ადამიანებისა, რომლებმაც შრომის გულმოდგინებასთან ერთად ფეიქრისათვის აუცილებელი კიდევ ბევრი რამ ასწავლეს.

აგერ თითქმის 21 წელია დიდი ოქტომბრის სოციალისტური რევოლუციის მე-61 წლისათვის სახელობის ქუთაისის აბრეშუმის სანარმოო გაერთიანებაში მუშაობს. ეს გზა მუდამ ია-ვარდით არ ყოფილა მოფენილი. იყო დაბრკოლებები, სიპნელები, მაგრამ სვანი ქალის ამაყმა

ავალიანი, გულნაზი კანდელია, როგორც ბურჯალიანი, ქეთევან ქლიბაძე, ბინო ასათიანი, და სხვები.

ალექსანდრა თექვსმეტ წელიწადში შად ისე დაუფლებია, ნამდვილი ჯადოქარი გაგონებათ. მის ირგვლივ სხვა აღარაფერი არსებობს. ეს მისი საოცარი სამყარო და ცხოვრების ნაწილია. ორ რიგში ჩამწერებულ დაზგებს შორის თვალს ვერ მიატანთ, ხან აქ არის, ხან იქ. ერთგან დაკეცვას და დგომის სავარცხელში გატარებს ნაუშველებს, მეორეგან ნართს მიასკენის. ფეიქარი გუგამით გრძობს, რომელი დაზგა უხმობს. ალექსანდრას

ალექსანდრა გამაერლიძე (მარცხნივ) ახალგაზრდა ფეიქარს უზიარებს გამოცდილებას

ბა, ჭიდილი, ძიება. ცხოვრების აზრიც ეს არის.

მეორედ კითხვა არც დასჭირდება, ისე მიაგავა შუე პროფტექნიკური სასწავლებლის კარებს.

დღეები დღეებს მისდევდა... — ეს გოგონა კარგი მქსოველი დადავება, — თქვა ერთხელ კრებაზე ოსტატმა შურა ლომიძემ.

ალექსანდრას ცოდნის წყურვილი და გულმოდგინება შეუქტეს აღმზრდელმა პედაგოგებმა.

პრაქტიკა აბრეშუმის სანარმოო გაერთიანებაში გაიარა. ერთი სული ჰქონდა, როდის მივიდოდა დამოუკიდებლად დაზგასთან.

ზანღე შიში დაეფუფა, როცა ეს ოცნებაც აუსრულდა. ფიცარნაზე ფეხი ფრთხილად შედგა, ღილაკს თითი დააჭირა, ჩამრეველი თავისკენ გადმოსწია და...

— ნუ გეშინია, ჩვენ აქ ვართ, — ამხნე-

გულმა და ნებისყოფამ სძლია ყველაფერს. პირველ ხანებში ორ დაზგაზე მუშაობდა. წლები წლებს მიჰყვებოდა. საქმის სიყვარულმა და ინტერესმა თავისი გაიტანა. დაზგები მოემაკა. ალექსანდრამ მთელი ქალაქი აღაპარაკა.

იგი ერთ-ერთი პირველი დაეუფლა 16 დაზგაზე ერთდროულად მუშაობის ტექნიკას. ამ დროს ალექსანდრა უკვე სამი შვილის დედა იყო. სამი შვილი და თექვსმეტი დაზგა!

— ცხარამეტი შვილის დედა ხარო, სიყვარულით გაეზუმნენ კოლეგები.

პირველი საქსვი საამქრო, სადაც ალექსანდრა მუშაობს, წარმოების გულია.

სამას ოცდაერა დაზგა ერთად რომ ჩაირთვება და რიგებში შუქინებები აიკოფდება, სულ სხვა სიოცნებულ იწყება საამქროში.

დაზგათა რიგებს მონინავე ფეიქართა პორტრეტები ამშვენებს. მონინავე კი აქ ძალზე ბევრია. მათ შორის არიან ოღლა

რეზიათად ეხმარება ოსტატი. აბრეშუმის ქართული კი იხვევა რგოლზე და რგოლი დახვადან იზრდება.

ალექსანდრას დიდი წვლილი მიუძღვის ახალგაზრდა ფეიქართა დაოსტატებაში. იგი მომთხოვნი და პრინციპულია თავისი თავის მიმართაც და სხვების მიმართაც. ხშირად საუბარში ილიას სიბრძნეს მოიშველიებს ხოლმე: „ქვეყანა ტაძარი კი არ არის, საცა კაცი უნდა მოცულობდეს, არამედ სახელმწიფო, საცა უნდა ირჯებოდეს და მუშაობდეს“.

გამირი ქალი გამარჯვებული მივიდა მეათე ხუთწლედის ფინითან. მან საბჭოთა საქართველოს მე-61 წლისათვის შესახვედრად ივალდებულა და 1981 წლის 9 თვის გვერა შესარულა კიდევ 1 შაოსისათვის. ფეიქარი ქალს საკუთარის გარდა შობილიური ქალაქის წარმატებებზე ახარებს — მეათე ხუთწლელი ხომ ქუთაისისათვისაც გამარჯვების ხუთწლელი იყო.

ლილი ნუცუაძე

ბრძოლა და სიბრძნე

გამდარ, პატარა გოგონას ხელები გახუნებული კოფტის ჭიბებში ჩაეწყო. რაიონის სამხედრო კომისიის კაბინეტში იდგა და მაიორს ფრონტზე გაგზავნას ებეჭეწოდა.

მან გაიღმა, ცოტახანს იუწრა და თქვა მოკლედ და შოგანებით:

— ომი ხურობა არაა, სამშობლოს კი ზურგში შეგაძლიათ გამოადგეთ...

— მე მესმის, მაგრამ ფრონტზე მინდა, იქ ჩემი ორი ძმა.

— ფრონტზე თქვენი გავიხება ჩერ ადრეა. ამ მთიომთა მაიორმა აგრძობინა, რომ საუბარი დამთავრდა და საკითხავი არაფერია. მაგრამ გოგო კვლავ თავისას მოითხოვდა.

— თქვენ ჰქუაზე ხართ? — ბოლოს ვედარ მთიომთა სამხედრო კომისარმა, ადგა, მაგიდიდან გამოსლა დაპირა, მაგრამ ტელეფონის ზარმა შეაჩერა.

ამ დროს კაბინეტში პოდპოლკოვნიკი შეშეტვია.

— ხელი ხომ არ შეგიშალეთ? — იკითხა მან.

— არა, არა, — სხარტად უთხრა მაიორმა, შეშეტვა კი დააშტა.

— ფრონტისკენ მიიწევს, წლოვანებით კი პატარა.

პოდპოლკოვნიკმა ცნობისმოყვარე შტერა მიაკურო გოგონას და ახლოს მივიდა.

— ფრონტზე გინდათ? რა აუცილებლობაა?

— სახლში წლამა არ მინდა, — და მან ისევ გამოთქვა თავისი სურვილი.

— მე აუცილებლად გავამართლებ ნდობას, პატონისან კომკავშირულ სიტუაცს ვიძლევი.

— გეუფათა, ამის შესახებ მე უკვე მოვისმინე, — შეაწუქტინა მაიორმა.

— არ გაჩერდები. თქვენ, ამხანაგო მაიორო, სკოლებში უნდა დადიოდეთ და კითხულობდეთ ლექციებს პატრიოტიზმზე.

მაიორი შეტუნდა.

— დიმიტრი მიხეილის ძვე, თქვენ სწორედ ასეთი ქალიშვილები გვირდებათ. რამდენი წლასა ხართ? შეეცითხა პოდპოლკოვნიკი გოგონას.

— ჩვიდმეტის.

— კომკავშირელი?

— დიახ, სკოლაში პიონერბუნდში ვიყავი.

— რა გქვიათ?

— ლამარა რაზმაძე.

— მამს კარგი. წახვალთ სანიტარულ ნაწილში. მართალია, მძიმე სამუშაოა, მაგრამ — ფრონტული.

და ლამარა სანიტარია. მოსტიკაში მუშაობის დაძაბულმა დღეებმა მას გული არ გაუტეხა. ბრძოლის ხაზიდან ყოველდღე შენობიოდენ ახალ ახალი დაჭრილები. სასწრაფოდ უნდა აღმოეჩინათ დახმარება და გაეგზავნათ ზურგში სამკურნალოდ. ზოგ-

ჩერ კამასაც ვერ ასრებდენ, ვერც მცირედენ წაძინებას.

— დაიკო, მოდიო ჩემთან! — დაძაბა ვილაკამ.

— ისევ ისაა, — გაიფიქრა ლამარამ, მთელი დამე არ უძინია, მოვადგა და ისევ... მებრძოლის ახალგაზრდულ სახეზე ოფლის მსხვილი წვეთები დაიქურა. ის თვალს არ ახეღდა. თითქოს სინაღოს ეშინოდა. თავს ურტყამდა ბაღოს, ცდილობდა წამოღვამას, მძიმედ სუნთქავდა.

— დაიკო, — თხოვდა — და ხელით იწვდიდა პატარა ქალღმს. აქ მისამართია, დედის მიწრე, რომ სტალინგრადთან...

— ნუ ღელავო, უკვლავერი კარგად იქნება, — ამწვიდებდა ის დაჭრილს, აი შორჩებით, წახვალთ შინ და დიდს გახარებით. მოწყალების დამ მოწმინდა სახეზე დაურილი ოფლის მსხვილი წვეთები, აღერინადა გადაუსვა ხელი თმებზე, ლოყებზე...

მებრძოლი უვებოდა მოზუც დღეზე. რომელი მარტოდ დარჩა და აწი არასოდეს არ მიიღებს თავის ძეგასგან თბილ წერტილს. ის წუველიდა ფაშისტებს, ომს და ძალიან წუხდა, რომ აწი ვეღარ დადგებოდა თავის იარაღთან და ვერ დაუშენდა ფაშისტებს.

ექიმებმა უკვლავერი იღონეს, რომ ეს გმირი გადაეჩინათ, მაგრამ ჰრილობები ძალიან მძიმე იყო.

...ვილაცა თხოვლობდა წყალს, ვილაკამედღას ეძახდა საწველად, მაგრამ მას არავისი არ ეშნოდა, დაჭრილს გამდარ ტუტებს უხვევებდა.

თითქოს ეთხოვებო. მან თვალი გაახილა. მას ჰქონდა დიდი თვლისფერი თვლები. შემდეგ ისევ დახუტა. ორი წვეთი ცრემლი ჩამოუგორდა, ნიკაჲ აუჯანკალდა, ტუტები მოეკუმა.

— „ტრისი“, გაიფიქრა კალმა და შეძრწუნდა.

სიკვდილი უეცრად ჩამოდა. ლამარა შეკრთა, როცა მებრძოლი გარდაცვლილი ნახა, სახეზე ხელები აიფარა და ბავშვივით აქვითინდა.

მას არ გაუგია, როგორ მიუახლოვდა ექიმნი, მხარზე ხელი შეეხო და უთხრა.

— მანქანები მოკვია. დაჭრილები უნდა გამოვიყვანოთ.

ლამარამ ჩარისკაცს სახეზე ზეწარი გადააფარა, აიღო წერილი, სწრაფად ჩაიკითხა „საზონოვა მ. ი-ის“ და ჭიბეში შეინახა.

* * *

კატერი ნაირთან იდგა და დაჭრილები გადაჰყვდაო. სირენების და ყუბმბარების ხმებმა უდიდურესობმდ დაძაბა ნერვები. არავინ არ უარყოფდა, რომ ცეცხლში შეიღებდა ნაირზე გადასულიყო.

ნაირს იარაღით და საწვავით დატვირთული გემი უახლოვდებოდა. უნდა ექჩარათ

საქიღობო სახელი

და მალე გაკლდნენ ნაპირს. უცვლელ წუთს მნიშვნელობა ჰქონდა.

გრძელუღვაშა ჩარისკაცი კოხზე იყო დაურძმობილი და ისე მიზობავდა. მისმა სიმწვანემ ალაშქროსა მოწყალების და.

— ჩქარა, ნუღა უცვლდები.

— მე მოგვცე ჩქარას, ვერა ხედავ, თუ რა — გაბორბდა დაქროლი და მას გაავად-ბუშა შეხება.

— რომ ვხედავ, იმიტომაც გუეუნები, — შეწყვეტინა ლამარა და საკეღ მთუტანა.

ლამარამ ძლივ ასწრო ეგმბანზე, რომ მანქანის ამხუშავდა და კატერიც კრასნოარ-მისისხეცენ აღლო გეზო.

წყალში ცურავდნენ დამტყრელი უც-თები, ბევრი, ცარიელი კასრები, ფიცრები, „რა შერაზა“ — არ ცილებოდა ფიქრი ახალგაზრდა ჩარისკაცზე, რომელიც ვერ ეტლასა საჯარო დიდის ნახვას.

უცხად დაღირსენ სირენებმა. ახმარად ტყუაფრქვევები.

— შაერი, — იუყრა ვიღაცამ.

მართლაც, დასავლეთიდან ფაშისტთა თვით-მფრინავები მოდიოდა. ისინი ოცამდე იქნე-ბოლა.

ორი ფაშისტური თვითმფრინავი უკვე ვარდებოდა ძირს და ტოვებდა შავი ცვა-ბლის ხეილ ზოლს.

— ასე ვინაფო თქვენ, წყაულებო, — უხაროდ უღვახს.

ფაშისტებმა უწყესრიგად ჩამოყარეს უუმ-ბარები მდინარისა და მისი ნაპირის ახლოს და დასკოვეს ცეცხლისა და წგრების კვალი.

უცხე კატერი შერაზა — მარცხენა კომ-ბო აფეთქდა უუშბარა. ზიზგისაგან კაბი-ტანი წაიქცა.

გემბანზე და კაითუაში არეულობა ატყ-და. უძველი დაღუპვა ემუტრებოდა ოც-დაოთხედ აფხაზებს. უწყერი, ძალგაბო-რულებული სიციფლის ბრტყალებში მოქე-ცნენ, ეს უველასთვის ცხადი იყო.

— წყარად, ნაპისი ვარუშე, — ბრძანა მოწყალების დამ.

მან ფაშისებო მოძებნა ისინი, ვისაც ცურვა შეეძლო და გადასარჩენი სარტუ-ლები გადასცა.

— ნაპირისაგენ, იქ დაგეზმარებინა, — იძ-ლედა ბრძანებებს.

კაითუაში კი უკვე წყალმა შემოაღწია. ლამარამ აიკიდა მძიმედ დაქრობილი და გემბანზე გაიყუანა, იგი აქეთ-იქით იხედე-ბოდა, თვალებით ცხება შეუღას, მაგრამ ამაოდ.

— ფიცრები დავიჭირა და ტკივი გავა-ცეთო, — დაიკვირა ლამარამ.

იხეე სახეგრო თვდასხმა დაწყო, მაგრამ ახლა არაფერ არ აქცევდა ურარდების სი-რენების ხმას, უუმბარების აფეთქების.

ლამარამ დაუფიქრებლად გაიხადა ტან-საყმელი და წყალზე დაჯატა. მდინარეში ხელი მოკცა რამოდენიმე ფიცარი, კატე-რისკენ მიჰყურა და თოყიერო მონების გა-დაბა.

— ძვირფასო, — შენ ისინი სამკოთხე-დად შეყარი, ფიცრო გამძლე იქნება — კარ-ნახობად უღვაშა.

კაითადი გონს მოვიდა. მოისახრა რაში იყო საქმე, ცალი ხელი თვისთვის მიიღო, უცხად წამობცა და სამანქანო განყოფილე-ბისაგენ გაქანდა. ბევრს ეცადა, მაგრამ კარი ვერ გააღო.

უცხე კატერი ჩაქდა.

— ჩქარა, შეილო, ჩქარა, — აჩქარებდა კაითანი და ძლივ მოასწარეს ტიკვე ბოლო დაქრობების გადაყვანა, რომ კატერი გადა-ურჯავდა.

უველა გაქავდა. ამაზრუნე იყო ვოლგა-ზე ამჯავარი „ნავით“ დარჩენა. მაგრამ უვე-ლა სიცოცხლისათვის იბრძოდა, უსამდინენ ხელებს, მიჰყავდათ ტკივი ნაპირისაგენ.

რაცა ნაპირს მიაღწიეს, უღვაშა მოვიდა მოწყალების დასთან თავისი მონგრებული სი-არული, მოხეზია მამაშვილი და უხე-ლზე აკოცა.

— ჩემო შავთავლა, ჩემო კეთილო და ლამაზო, ეს უველა ჩვენთავანისაგან დღი-მადლობა.

კომკავშირული ლამარა რაზმისა გმირო-ბის ამბავი მოვიდა ჩარებს. ევაკოზობიტ-ლის მოწყალების და ლამარა რაზმზე დაქ-რობების გადაჩენისათვის დააჩილოდრეს წითელი ვარსკვლავის ორდენით.

მტერი ხელმწიფრად უახლოვდებოდა ლამარა, მიუხედავად შიშვლეებისა, მინაც არ გადიოდა ქალკიდან. მრავალქერ ჩახე-და სიციფლის თვალგემში. რაცა ჩვენმა ჩარებმა უველა ფრონტზე შეუტრია, ლამა-რა, გენერალ-ლიტენანტ ნობრეტის კორ-პუსში იყო. მან ბძობოლოდ გაგარა რუმი-ნეთი, ბულგარეთი, იუგოსლავია, ახლა მამა-თი კომკავშირელოს მეტრეს ორდენის გარდა ხელის საბძობოლო მედლა ამაშუენბდა.

ბულაქშთან კორპუსის შტაბი ვარემოც-ვაში მოყავა. ლამარამ მებრძოლ ჩავთთან ერთად ბრძანება მიიღო — რადაც არ უნდა დაქმდებოდა ვარემოციდან გამოეტანა ძალზე მნიშვნელოვანი დოკუმენტები, მტერ-ის თრო-ფრთო შეტაკებისას ის მძიმედ დაიჭრა. ითმენდა დიდ ტვიცილებს და მინაც არ ტოვებდა მებრძოლებს, უველას თანახმად იბრძოდა. ბრძანება მან შეას-რულა.

ამ განსაკუთრებული დავალების შესრუ-ლებისათვის ლამარა რაზმზე დააჩილოდრეს მდელით „მამაცობისათვის“.

ომის შემდეგ ლამარა ცოლად გაქვე-ფრონტელ მეგობარს შალვა ვიქტორის ძე მოსაშვილს. დაამოყარა სამედლიციო ინსტი-ტუტი (ქმარმა კი სამხედრო აკადემია). ახლა ლამარა გიორგის ასული მოსაშვილი ერთერთ სამხედრო ნაწილში მუშაობს.

ვაიდა წყლები, ბევრი რამ მიეცა დაი-წყების, მაგრამ ფრონტული ახალგაზრდობა სამუდამოდ დარჩა მამსოფრობითი. ლამარა-ც ამასობაზე ამ ახალგაზრდობით.

ოცამოთქვამებზე ვეიწერიე გამარჯვე-ბის ზიზგა, მაგრამ ეს ზეიმი მორჩენილი ტვიცილებით არის სავსე, რომელიც კლმა-ვაც ძველებურად გვიყარებს ვაგლებს... ცრემლმუშუშობი თვალებით ვეივებდნენ შაო, ვის ხმასაც არ სცილებდა ომის ცოც-ხალი მახსოვრობის ნადეული, ვინც თავიან-თი ნაიარევი სახეებით ომის ატოგრაფებად ქცეულან.

„შენილა მოიშუშო ფარული სევდა“... — ამბობს მოტივი.

მე კი მწერალი არ განხლავართ. ეს წერი-ლი დიდდრამა გრძობამდ ამხვეჭრინა ტელევიზიით, ინფორმაციის მხარე წყარო-ებით თითქმის უკველიდ ვისმენი ცნო-ბას ატომური და ბირთვული იარაღის სა-შირკობაზე, იმაზე, თუ მეორე საპყარის ქვეენები როგორ ეწევიან ომის პროზავან-დას.

მე, როგორც დედა, ინტერესით ვაღვე-ნებდი თვალს მდციონის მუშუკთა მსოფ-ლიო კონფერენციას, რომელიც ამერიკაში გაიხარდა, სადაც საბჭოთა მეცნიერი ექიმე-ნი მსოფლიოს ფართო აუდიტორიას ხმა უბრუნდა ატომური ომის იმ საშიშვლ შესა-დგებზე, რომელიც მიიღო მსოფლიოს დაღუპ-ვის საშიშროებით ემუტრება.

ჩვენ, დღეებით, ვის ხელთაც არის ქვენად სიცოცხლის საწვინი, ჩვენე დიდერი უფ-ლებით ვითხოვთ: — ომი არ უნდა ვაწმე-როდნენ, რადგან იგი უპირველესად დღეებს ემუტრება სიციფლით, გადაშენებით... ჩვენ დღეები ვართ და გვიწად თვლები ცოცხალი ვუვაოდეს!

მსოფლიოს სწეღება ჩვენი ნორჩების წყროლა სიძღვრა: „დაე, მუდამ იყოს დედა, დაე, მუდამ იყოს მზე, დაე, მუდამ ვყო მზე“...

ჩვენი ოჯახის უველა წევრი სამხედრო ცოდნებუთია: მე და ჩემი ქალიშვილი მდი-ციონის მუშუკები ვართ, მეუღლე სამშოლო ომის ვეტერანია, რომელიც სულ ახალგა-ზრდა, პაბუკი ებრძოდა მტერს ომის პირ-ველი დღედაც და ომის შემდეგაც ოცდა-ათი წლის მანძილზე არ გაუხდაა ჩარისკა-ცის ფარკა. დღეს იგი თადარგის პოლკო-უნიკა: ჩემი ვაჟი ამფავდა სამხედრო-სავალ-დებულო სამსახურში.

მე, როგორც ქალი, დედა, მოკლამე ვლადავებ: — ომი არ უნდა ვაწმეორდეს.. და ჩემს ხმას მილომობით ქალის, დიდის კეთილ ნებას ვერტობ.

გიული ჯინფარაძე,
ჩარისკაცის დედა
კ. ვაყრა.

პიონერთა სასახლე 40 წლისაა

ცეკვა „თანამედროვე რიტმები“. ცეკვა ვებს ანსამბლ „ვაზაფხულის“ გოგონათა ჯგუფი თანამედროვე ცეკვის ანსამბლი „ვაზაფხული“ პიონერთა სასახლეში ექვსი წელია რაც დაარსდა. დღეს სასახლეში სამეცნიერო ცეკვებს ასზე მეტი მოსწავლე ეუფლება. ანსამბლს მრავალფეროვანი რეპერტუარი აქვს.

მ. დადიანის და დ. იაკობაშვილის ფოტორეპორტაჟი.

პირველად 1941 წლის 2 მაისს გაიღო პიონერთა სასახლის კარი და ამ ღამეს დარბაზებში სისხლსავსე ცხოვრება დაიწყო...

აქ იყო მასობრივი, კუმანიტარული, მხარეთმცოდნეობისა და სპორტის განყოფილებები. შეუდგნენ მუშაობას, რომ ჩვენი ქვეყნის ცაზე ომის ქარცეცხლმა გადაიფრეგინა...

ნორჩი პატრიოტები თავს არ ზოგავდნენ, ქაოჯდნენ წინდებს, ხელთათმანებს. ამზადებდნენ ამინათებს, პოსპიტალში დაჭრილებისათვის მართავდნენ შემოქმედებით სავაშობებს, უვლიდნენ დაჭრილებს...

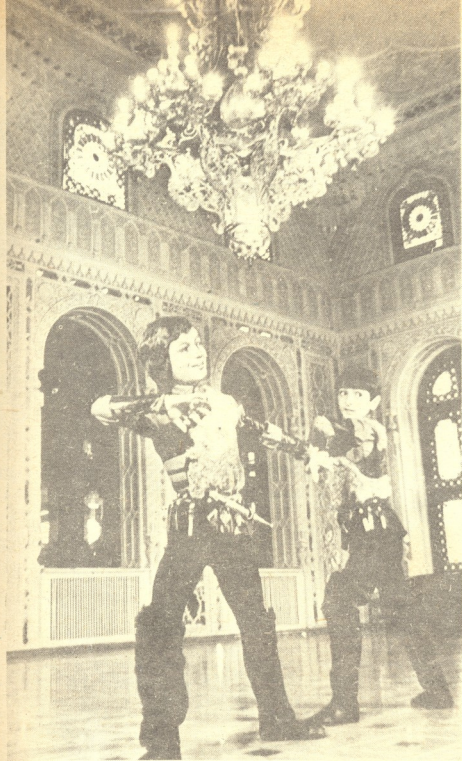
მას შემდეგ დიდმა დრომ განვლო. გაიზარდა და გაფართოვდა პიონერთა სასახლე. ახლა აქ ცხრა განყოფილება და ორმოცდაერთი კაბინეტ-ლაბორატორია მუშაობს, სადაც სხვადასხვა წრეებში, ანსამბლებში, სექციებში თორმეტ ათასზე მეტი ბავშვია გაერთიანებული და თამამად შეიძლება ითქვას, დიდ, სასახლო შრომასაც ეწევიან.

ჩვენი ქვეყნის სასიქადულო შვილები ნონა გაფრინდაშვილი, ნანა ალექსანდრია, ტიგრან პეტროსიანი, ალექსანდრე მეტრეველი, ოთარ მეღვინეთუხუცესი, თენგიზ არჩვაძე, ირაკლი უჩანეთილი და კიდევ ვინ მოსთვლის რამდენი სასახლო მამულიშვილი აფრინდა აქედან.

ბორის ძენაძის სახელობის პიონერთა სასახლეს საპატიო ჯილდო — შრომის ნიშანი დროშის ორდენი ამჟღავნებს...

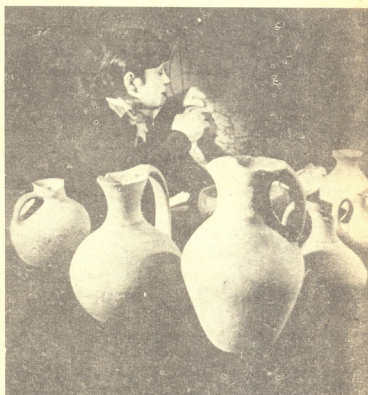
საავიაციო სამოდულო სექციაში ნორჩები კონსტრუქტორებთან ერთად დიდი სიყვარულით კმინან თვითმფრინავისა თუ კოსმოსური ზომადის მოდელებს. ამ ბუდიდან აფრინდებიან მთელი სივრცლის მანძილზე თან მიჰყვებათ ავიაციის სიუჟარული.

ანამბლ „მუვარდენს... მოცეკვეები“.

ნორჩი არქეოლოგი

კინოსეციის აღსაზრდელები შობლი-
ური სასახლის მატაენეს კმნიან, უველა
ლონისძიება ფირზე აქვთ აღბედილი ამ-
ჟამად სტუდიაში ოთხმოცამდე ბავშვია გა-
ერთიანებული. ისინი თვითონ სწერენ სცე-
ნარს, თვითონ იღებენ, ამონტაჟებენ და
არჩევენ მუსიკას...

ჩვენ თანამედროვე

ჩამდენიმე წლის წინათ გაზეთ „ნარია ვოსტოკას“ სახელზე გორაკდევმა შემხატეებმა — კონსტანტინე კონსობანსკიმ, ტატანა შარამ, ტიმოთე შორაზოშვილი გამოგზავნეს: „ჩვენი შახტის სამოთელები ძალიან ხშირად დიდი სიბოთით და პატვისიკვით ვიგონებთ ქართველი ხალხის სასახლო შევილთა მამარჩილის ასულ ჭაფარიძეს, რომელიც სამამულო ომის მრისხანე დღეებში ჩვენს შახტში მუშაობდა. იგი აღდგენის სამუშაოებს ხელმძღვანელობდა. და განა მარტო ხელმძღვანელობდა? ჩვენთან ერთად დაუზარებლად მუშაობდა პირველად არავის სეროდა, რომ ეს პატარა ქალი შეძლებდა მუშაობა სამათხიანი კოლექტივის გაძღვლას. მაგრამ აღმდგენელთა პირველივე მიტანაზე მისმა სიტყვებმა ბევრი აღაფრთოვანა და დაარწმუნა. რომ მას შეეძლო გვიარობის ჩადენა. და მარტო: 1944 წლის უკანასკნელ კვარტალში ჩვენი შახტი უკვე აღდგა სამშობლის მისთვის ესოდენ საკარო ქვანახშირი. ამ საქმეში დიდი წვლილი აქვს შეტანილი ჩვენი შახტის დიდ მოამბეს თამარ არჩილის ასულ ჭაფარიძეს“.

თამარი იმ თაობის წარმომადგენელია, ვინც საყოთარი მხრებით ზიდა ახალგაზრდა საბჭოთა სახელმწიფოს ჩამოყალიბებისა და განმტკიცების პირველი ბურჟუაზიების მთელი სიმძიმე, ვინც შემდეგ საყოთარი ხელით აღადგინა და ცვლად სამშობლის სამსახურში ჩაუყენა კაცობრიობის უბორტვის მტრის — გერმანელი ფაშისტების მიერ ფრთხლადკეული საბჭოთა ქალაქები, სოფლები, შახტები... თამარი უკველვის იქ განდებოდა ხოლმე, სადაც აველაზე მეტად უჭირდა სამშობლი, სადაც აველაზე მეტად სჭირდებოდა მამაკაცი და შეუპოვარი აღამაინდა.

ბავშვობა უზუტეოში, ფერგანში გავატარე — გვიამბობს თამარი, — სადაც მამაჩემი — არჩილ ჭაფარიძე, განათლებით ფრთხილ-მთემბატის, ტომირაშვილის კოლეგი მუშავდა. 1905 წლის რევოლუციამ მინაწილობისათვის იყო გადასაბღებული. ჩვენს ბუნში სწორად აღინებოდნენ მისი მეგობარი რევოლუციონერები: მიხაილოვები, პონომაროვები, მდინერები... მხოლოდ 1917 წლის ოქტომბრის რევოლუციამ მოგვიტანა თავისუფალი ცხოვრების ბუღება“...

მამემ წლები იყო... ჭაფარიძეების ოჯახმა მრავალ განსაცდელს გაუძლო. კარგად ახსვს თამარს ბაბუამაბა და მამაჯიდი. შუა აზიის ბაღბთა სამოქალაქო ომი, წითელი არმიის შექმნა თურქისტანში და ფრუნჯის ჩამოსვლა. არჩილს უყვარდა ბუნება და შეიღებდა ჩაუნერგე და სიყვარული. მკვირცხლი, დაუდევარი გერგანა მამს სწორად დაუყვდა შორეულ ექსპერიმენტზე, ატლენში.

1922 წლიდან ჭაფარიძეების ოჯახი საქართველოში გადმოდის საცხოვრებლად. იმავე

წელს თამარი შედის თბილისის უნივერსიტეტის საბუნებისმეტყველო ფაკულტეტზე. რომელსაც 1929 წელს ამოავრებს ფრიალისონის დიპლომით. 1929 წელი ინიიცა არის აღსანიშნავი და სასიხარულო თამარის პირად ცხოვრებაში, რომ შეეძინა ვაჟიშვილი — რუბინა.

მაღელ მიხვდა თამარი, რომ პედაგოგობა მისი საქმე არ იყო და გადაწყვიტა ლენინგრადის საშოი ინსტიტუტში განეგრძო სწავლა.

ინსტიტუტის დირექტორმა ჩამდენერემ ცივი უარით გამოიბტურა: ერთი ფაკულტეტი და იგიმთავრებია და ახლა სწავლა სხვას აძლევი. ეს ის დრო იყო, როცა უმაღლესი სასწავლებლებში უბორტვდებოდნენ ზეიკლებს, ხარატებს, მხვენლ-მთესელებს იღებდნენ. საბჭოების ახალგაზრდა რესპუბლიკის საყოთარი ინტელიგენცია და სხეცოებისტები ეხაკორებოდა. მაგრამ თამარი ხომ თამარი აღარ იქნებოდა, უკან რომ დაებო. დღაც თამარი ინსტიტუტის შესახველთა

და ცხარედ ტირის. უცხრად იქვე მანქანა გაჩერდა, იქიდან ტყვის მოკლე გზაში გამოწეული ახალგაზრდა კაცი გადმოვიდა, თამარს ხელი დაადო და ტირილის მიზეზი კეთისა. კალიშობმა განზაზებო აუქნა ხელი. მაგრამ უცნობმა დაუუკვა, დაბმარება აღპირდა და მეტ ინსტიტუტში შეუღდა. როცა უცნობს დირექტორი და ირგვლავ მეოფნი პატვისიკვით შეეცხენენ, თამარი მიხვდა, რომ ის უზრალი კაცი არ უნდა უოფლიყო. უცნობმა დირექტორს სთხოვა დაბმარება აღმოგინათ მისი „ნაოღული ცვკონასოის“. თამარს კი აღუთქვა, სწორად შემოვიცილი, შევამოწმებ, როგორ ისწავლო. უცნობი სტრეზიონის ძე კიროვი აღმოჩნდა... თამარი, ჩასკვირვლია, ინსტიტუტში ჩარიცხეს. ახალგაზრდა ქალი ცდილობდა „პროტექტორი“ არ შეერცხვინა და კარგად ესწავლა. და მართლაც, როდესაც კიროვის სიკვლის შემდეგ საბჭოთა მოავრამმა დაადგინა, ლენინის ქალაქის საუკეთესო სტუდენტებისათვის კიროვის სახელობის სტაქენდია დაენიშნათ, ქა-

„იყო ანაბეთს ნოსტრუან...“

**ნაწყობი ნიგნიდან: «კუხისტყაოსნის
საიდუმლო, ანუ ანდერკი რუსთაველის»**

რუსთაველი ტარიელს, თავის უსაყვარლეს გმირს ტარიასაც ეძახის, ეს მოფერებითი სახელია. არსად არ ჩანს, რომ ლექსის ზომა ან რითმა მოითხოვდეს სახელის ამ ფორმას. ეს ავტორის სიმათიის 'გამოხატვის ერთი სახეობაა. რაკი ეს შევნიშნე, ჩემი ურადღებდა იმანაც მიიქცა, რომ სხვა გმირების მიმართ ასე არ მოიქცა რუსთაველი — არსად მათ მოფერებითი სახელს არ უწოდებს ვეჭვობ, მხედველობაში არ უნდა იყოს მისაღები ის, რომ ორჯერ ნესტანდერკანს შემოკლებითი — ნესტანდერკანს უწოდებს, და თანაც ვაგარძნობინებს (რატომღაც), რომ ლექსმა მოითხოვა შემოკლება. მაგრამ არის კიდევ ერთი მოქმედი პირი პოემაში, რომელსაც ტარიასავით გამოჩინავენს უეტოებს ავტორი. ეს არის მეფე როსტევანი. მის მიმართ სიმათიებს მუდმივად ვეიმედუნებს, სახელიც კი ტარიასავით შეუმოკლა — როსტევანი და ამას დახატობით, იმდენჯერ სწადის, რამდენჯერაც ტარიელის მიმართ.

თუ დავეყირდებით, თვითონ ტარიელიც განსაკუთრებული სიმათითი არის მოხუცი მეფის მიმართ გამსკეპული.

ტარიელი რომ გამოჩინებული ჰქავს რუსთაველს, ეს არ არის საკვირველი. რატომ გამოჩინა მან როსტევანი? უფრო უხსნად რომ დავხედავ საკითხი, რაიმე შეფარული აზრი ხომ არა აქვს ამ ამბავში ჩატენებული რუსთაველს? ხომ არ არის ის იმ დიდი საი-

დუმლოს ისეთი ნაწილი, რომლის გაუგებლადაც წინ ვერ წავალთ, რადგან ერთი საფუძვლი დაგვკლდება ხაილდუმლებისაყენ მიმაველი გზის კიბეზე. ეს გზა კი ისეთი რთულია, რომ აქ არ იქნება გამართლებული გაიოლებულად, ასე ვთქვათ, საფებრგამოტოვებით ვიზიზიოთ.

გამოტეხვით ვიტყვო: დიახ, ეს საერთოდ იდი საიდუმლოს ნაწილია რუსთაველი სწორედ რომ განსაკუთრებულ აზრს სდებს ამ ამბავში; იგი გრძელი ჭკვეის ერთ რგოლად აქვს წარმოადგენილი.

უფრო ახლო ვნახოთ ეს საკითხი. ნუთუ ერთგვარად მაინც არ უნდა იყოს უცნაური, რომ რუსთაველმა ორი ერთნაირი, ერთმანეთის მეტისმეტად მსგავსი მეფე გამოიყენა თავის ნაწარმოებში? მე ვუწლისხმობ როსტევანს — პოემაში არაბთის მეფედ წოდებულს, და ფარსადანს — იგივე ინდოეთის მეფეს. ვაუკაცობით, პურობით, მეომრობით, ნადირობით ისინი ისე ჰგვანან ერთმანეთს, რომ ვერ გაარჩევ ორივე მოხუცდა, ორივეს მე არა ჰგავს, ორივეს ქალიშვილები ჰქავთ, ქალიშვილებთან ერთად როსტევანს შვილივით ჰქავს გაზრდილი ავთანდილი, ფარსადანს ასევე შვილივით — ტარიელი. ამით მარტო ამ მეფეებშია კი არა, ნაწარმოების უმთავრესი სმარტიც — ერთი მხრივ ტარიელი და ავთანდილი, მეორე მხრივ კი, ნესტანი და თინათინი დიდად დასხვავება ერთმანეთს.

ამ ფაქტს უურადღებოდ ტოვებენ, ორთემ, თუ კი მივაქცევთ ურადღებებს, მაშინ ხომ უთუოდ გაგვიკირდება: „როგორ უბადლო შემოქმედმა რუსთაველმა შეტი ფანტაზია ვერ გამოიჩინა?!“ რა თქმა უნდა, მას ამას ვერავინ დაწამებდა და, მაშასადამე, ის უნდა გვეუქირო, რომ გენიალური ხელოვანი წინასწარ მოფიქრებით სწადის ამას (ეს მერამდენად!), აქაც მას ჩანათქირი აქვს ისეთი, რომლის გახსნისთვისაც მხოლოდ ასე, ამ გზით თუ შეიძლება.

ის საწაულებრეივ დამოხვევა, მსგავსება კიდევ გაგრძელდა, ორივე ქალს თვითონი შობილების გაზრდილი ვაჟები უცვარდა პირიქითაც! აქამდე უველაფერი უხსნად ერთნაირია. აქ იწყება განსხვავება. როსტევანმა დიდებულად დაწუხვდა მონაზა და ქალი ვაჟმეფა, ამავე დროს მის მეგუნურობასაც არ უბოზობს გზას. ფარსადანმა სასიძოდ უცნობი კაცი მოიწვია, არც ქალი ვაჟმეფა და მისი ტროზაჟც ძირში გასახმობად გასწარა.

ეს არის პოემის უმთავრესი კვანძი. ეს ერთნაირი აღმანიები, წულის წვეთებებით რომ ჰგვანდნენ აქამდე ერთმანეთს, ახლა ასე რადიკალურად განსხვავებულნი აღმოჩნდნენ. აღმოჩნდნენ? რა აღმოჩნდნენ, თუ კი ის მსგავსებაში განსხვავება აღრევეს არ იქნებოდა. არა! მაშინაც კი, როცა ძალზე ჰგვანან ერთმანეთს, არ უყოფლან ერთნაირი და, შეიძლება, აქვე ვთქვათ კაცოა

ნიკოპ ნიკოლაძის დაბადებიდან 100 წლისთავსთვის

შორის განსხვავების ის შეფასება, აფორიზამ რომ აქცია რუსთაველის გენიამ, მაგრამ, ვინმეო გერ ამის თქმა ნაჩიარევი გამოდგეს და დროებით გადადგოს, შემდეგ კი, თავის დროზე და თავის ადგილას დაწერილებითაც უნდა ვილაპარაკო იმის შესახებ, თუ რა მანილი უყოლია კაცით კაცამდე.

როსტევენი განსაკუთრებით იმხანურებს ამის გამო რუსთაველის სიმპათიას, მაგრამ ნუთუ ამას რაიმე დაფარვა სჭირდება? ხომ შეიძლება ეს შეფარვით კი არა, უფრო მაკრად ეთქვა ავტორს, ხომ ვხედავთ, ამას აქამდე არ მიეცა უფრადლება და თვით უზოფერესი კვანძი კი სათანადოდ არ იქნა გახსნილი. ხომ შეეძლო უფრო გაფიქვად და ნათლად ეთქვა რუსთაველს? რა არ შეეძლო მაგრამ ერთი არ შეეძლო — უკვლავ რის გახავებად თქმა არ შეეძლო და ეს არის მისი საიდუმლო, რომლის თითო ნაწილს აქა-იქ ვხედავთ. მაგრამ მთლიანად გერ არა ჩანს.

იხე კი, „რუსთაველს თუ შეეძლო“, რომ ვამბობთ, მე იმხაც დაეძენ, „რა არ შეეძლო“ ანა ერთი ამ, თითქოს უმნიშვნელო დეტალს დაევიკრდეთ: რა სიტყვებით იწუნება „ვეფხისტყაოსნის“ ძირითადი, ე. ი. შესავლის შემდეგ ტექსტი? —

იყო არაბეთს როსტევენი, მეფე
ღმრთისაგან სვიანი,
მალალი, უხვი, მდებალი, ღაშქარმარავალი,
უშიანი,
მოსამართლე და მოწაულე, მორტყული,
განვეხიანი,
თვით მეომარი უებრო, კვლა მოუბარი
წყლიანი.

რუსთაველი თავის პოემას სხვა სიტყვებით არ დაიწყებდა მისი ნაწარმოების შინაარსის მიხედვით ნაწარმოები ამით — „იყო არაბეთს როსტევენი...“ — უნდა დაწებულყო იხევე, როგორც „დასაწიხის“ უნდა უყოფილო სიტყვებით: „რომელმან შექმნა სამყარო“ და არა სხვა რომელიმეით, თუნდაც ამავე სიტყვების ადგილის შენაცვლებით...

...და იქნებ, პოემის ბოლო სიტყვებაც შემოღებელი იყო სხვაგვარად თუ არა ესე: ტარიელ მისხა რუსთაველსა, მისთვის ცრემლმეურსობელსა.

ვანხით, გავაგრძელოთ ანალიზი და იქნებ დამიჯეროთ, მკითხველო, რომ „ვეფხისტყაოსნის“ ავტორი თავის ქმნილებას ვერც სხვაგვარად დაიწყებდა და ვერც სხვა სიტყვებით დაამთავრებდა — ცრემლმეურსობელია მისი ბოლო სიტყვა...

ამ პოემის გენიალური შემოქმედი სასწაულოდ სხადის — ზუსტად არის უკვლავური გათვალისწინებულო და განსაზღვრული ანა, კოსმოსურ ამ ლეოთებრივ მარმონიანს როგორ აჯადოებდა ოდნავ მარმონიანარღვეულ ქმნილებას ავტორი, რომელიც კვეყანაზე არაფერს მოლოდა, და საყოველთაო „ჩესთა მწერობით წუხასთასი“ შერწყმას თავისივე შემოქმედებით დამოხდა...

იაკობ ნიკოლაძე — „მოციკეავე“

აპეტყველავული ქვების საყარო

თუ ჩავუყვებით როდენის მოქლესა და მუდრო ქუჩას, უმალ წავაწყდებით მეგობრადღურ დავს წარწერიო: „იაკობ ნიკოლაძის სახლ-მუზეუმი“. აქ ცხოვრობდა და მოღვაწეობდა ქართული კანდაკეებს ისტორიის — ახალი და საბჭოთა პერიოდის ფუქემდებელი და უდიდესი წარმომადგენელი იაკობ ნიკოლაძე, ადამიანი, რომელმაც ქართული კანდაკეა მანამდე არჩახულ სიმაღლემდე აიყვანა, შექმნა მოქანდაკეთა მთელი სკოლა, აღზარ-

და სკულპტორთა მძლავრი თაობა, რომლებმაც დაჩრეტულად მოიპოვეს საყოველთაო აღიარება.
ი. ნიკოლაძე ათეული წლების განმავლობაში ენაჩოდო მარმარილოსა და ქვის მღუმარეებს, ჩვენი საუკუნის განთიადზე აღდგინა საქმოდ ხანგრძლივად შეწყვეტილი განვითარება ქართული კანდაკების, გაამდიდრა იგი ახალი თემებითა და ეანრებით.
1906 წელს ი. ნიკოლაძე პარიზში მუშაობს

სახელთაქმელ ფრანგ მოქანდაკე რაიუსტ როდენთან, ამიტომ არის, რომ როდენის-იმ. პრესიონიზმის გარკვეული გავლენა ახასიათებს ი. ნიკოლაძის ცალკეულ ნაწარმოებებს, რას გამოე მოსწონდა ისინი როდენს. თუმცა იხილ უდავოა, რომ მხოლოდ იმპრესიონიზმის პრინციპების ათვისებით არ შეუძლოდ დაგნახებურებინა ი. ნიკოლაძეს როდენის უფრადლება. აქაჩაა, ამ თვალსაზრის იროლა შესრულა აგრეთვე ახალგაზრდა მოქანდაკის ნიჭა და პროფესიულმა ოსტატობამ.

როგორღე ერთი შეიძლება დავახსენოლოთ მის მიერ შექმნილი ბელოვების საეუთყობო ნიმუშებიდან: „ქარი“ (1905 წ. ქვა), „სახალგაზრდა“ (1905 წ. შავიპირალი), „ი. კვავაძე“ (1908 წ. თაბაშირი), „მწუხარე საქართველო“ (1907-1909 წ. ბრინჯაო, ქვა, განიხილ) და მრავალი კიდევ სხვა რომელთა ჩამოთვლა ქარს წავუყვანდა.

მის სახელოსნოში სწორედ ის დაიღი სიმეუდრევეა, თარეზიდან შემომუტრე პორტრეტთა ჩახაივების რომ შესხატვისებმა, ირკვლევე მიმოაკვებთ ავალს და, შენდაუნებურად წამოკვდება: „ამეტიველებული ქვების სამქარი“ დიას, სწორედ ამ ქვების საშუალო დაბაჟრო იაკომ ნიკოლაძემ, სწორედ მან, პირველმა შესწლო სული ჩაეღვა ქართული ქვისათვის და ამაღ, როდესაც შეუუტრებთ მის ქანდაკებებს, ასე გვეჩინა რომ შეიძლება ოდესმე ლაპარაკდენენ მოქანდაკის გმირები.

ახელი სახელთაქმნი არ უნდა კედდომდეს... მაგრამ ბუნებამ ის მაინც დააწესა, რომ შოთა მომავლობას დაეტოვა ნიჭი და ენაო.

ტანად მოჩილი, სულით ფაქიზ და ხელთაქმების დიდი ტრეული — ასეთია მიაო იაკობის ახალი ნიკოლაძე ქანდაკებანი მიაკვ ქვის ხეობაში, სხვათაიო არც შეიძლება უოთღული ამ ბუმბუტარში ხელთაქმის შვილი.

აქამად მიაო ნიკოლაძე საუკარლოდ მამის იაკობ ნიკოლაძის სახლ-მუზეუმის გაგევა, იგი სათათად უფლებს და პატრონობს მამის დანატარის, დიდა ეროვნული კულტურის მშენებებს და სიმიდირებს, საეუთყობი ვერ ხელის, ვერ გააქრობს ამ კვალს, რომელიც ხელთაქმნი შოთამავლობას დაეტოვა.

როდენიმე ხნის წინათ კახეთში გახლდით მიაოსთან ერთად, გზად სილანის მხარეთაქმნიდნების მუზეუმში შევიარეთ, ექსპოზიცია დაფთავდითოთ, განსაკუთრებით ერთმა მცირე ზომის ქანდაკებამ მიიქცია ჩემი უფრადლება, შევიტრებ და სიამოვნებით შეეკეროდი: მიაოც სიყვარულით უფრადება ქანდაკებს და, მის სახეზე ჩაღაც ჩემგან განსჯებულთი ეპიკოლოდებისა და სიბარულის სხვიე გამოქრთა, ქანდაკების მიუთახლოვდით და ამოვიკითხე: „ქალიშვილი ხისისა? — მოქანდაკე მიაო ნიკოლაძე, როგორც შენმდე განიოტავს, მამას ოც წელზე მეტია ა უფრადებას ეს ქანდაკება და, როგორც დიდი ხნის უფრადება შენს, იხე მტერებოდა ბელუების წაღ მომჩაობით.

...სახელოსნოში ფეხაკედითი შევიდით მიაომ ვერ შეგჩაწინა, ისე იყო გათოული კატარა ბავშვის პორტრეტობა მდგაოროდესაც იგი აქანდაკებდა მტრედინას, ვისხებოდა, ვისუბნებო, მამ.

მიაო ნიკოლაძე — ქალიშვილი მამისთან ერთად

ის ფერტოსურათები გადმომიღო, დავათვალეთოთ. პარაწში გათარებული დღეებში, სტუდენტობის წლებში, მიაოსთან ვაღდებულთი ფოტოებში, ერთი სიყვითე მიაომ თაღწინად გამოიწილა მამის განხლო ცხოვრების გზა, უნდა გამოვტედოთ, გამოცა მამის მოქმედებამ, იგი უოველ ქანდაკებს, უოველ ნიჭისა და უოველ სურათის, რაც მამასთან იყო დაეკუთრებულთი, ისეთი უფრადებათი ათავაღებოთ და თოქოს პირველი დღეების და ტკებდა მისი მშენებებებოთ.

მამას დედაც — სალომე ივანეს ასული სულხანიშვილი-ნიკოლაძე მხატვარა იყო, მაგრამ იგი ადრე გარდაიცვალა და მამის ანაბაზა დაჩნენ უფროსი და თინია (ანუამად ანუიტეტორა) და მიაო:

1945 წელს მიაო თბილისის საშობატრო ეკადემიაში შევიდა ქანდაკების ფაკულტეტზე. 1951 წელს დაამთავრა იაკობ ნიკოლაძის კლასი, ამავე წელს იაკობ ნიკოლაძე გარდაიცვალა. ამის შემდეგ დაიწყო მამას დამოუკიდებელი ცხოვრება ბელოვებში. იგი მრავალი გამოვენის მონაწილეა, მის მიერ 1958 წელს შესრულებული ნიკო ნიკოლაძის პორტრეტი ქუთაისის სურათების გალერეაში იხატება.

1956 წელს, მთავრობის დადგენილებით, გაიხნა იაკობ ნიკოლაძის სახლ-მუზეუმი, რომლის გაშენდაც დანიშნეს მიაო.

ნიკოლაძის შოთამავლობის ქვასთან კოდული კვლავ გრძელდება, იორდება ახალი შემოქმედება და მოქანდაკე — გუგამ ნიკოლაძე, იგი დღე და დღე სახელოსნოში გვიან დაბოძ ქრება ა, ნიკოლაძის სახლ-მუზეუმში შეუკი, არ სწენდება გურამს ბაბას სახელოსნოში ურდენა, მის გმირებთან საუბარით, ესენი ხომ მომავალი ბელოვანის ცხოვრების გზის მათათბილნი არიან გურამმა ქანდაკების გზაზე სწორედ ამ გმირებიდან აიღვა:

ფეხი, სისამოვნო და შობამბეღვითა გურამთან საუბარო: ენაწე კიდევ, როდესაც ვკითხე, აქვს თუ არა ჩაიხე გავლენა ბაბას ქანდაკებებს შენს ბელოვებზე-მეთოც, ვაილიმა და მიაოსუბა, „უველაფერს აქვს მისი გავლენა, თო კი რამ კარგი გამაჩნიაო“.

უფროა ამ ახალგაზრდა მოქანდაკის ნიჭი და შენაირება, მის ქანდაკებებში იგრანობა მათათო, სიბოძი, ავილო თუნდაც „მევიოლიწე“; იგი სტილიზებულია, ქანდაკება მალეუე პატარაა, მაგრამ მოწონებულთრ შობამბეღვლებს მაინც ხელთაქმებს, არანაკლებ სახელოსნოში მისი ნამუშევრები: „აოეტი“, „დვიდა-შვილი“, „გ. არდისელოს პორტრეტი“, „მუხიკა“ და სხვა.

როგორც გ. ნიკოლაძის ნამუშევრებმა გვიჩვენა, მოქანდაკეს ჰყვარებია სიბოძარო ქანდაკებებზე მუშაობა. — უფრო ოამბეღვკაცოუ ჩემს სურვილებს, ვიდრე პორტრეტებზე მუშაობის დროსო, მითხრა გურამმა.

გურამმა 1977 წელს დაამთავრა საშობატრო ეკადემია, ქანდაკების განხრით (კად. გ. თოფურთაძის კლასი). ამავე წელს დაინიშნა ი. ნიკოლაძის სახლ-მუზეუმში ქანდაკების რეს. უფრადებოდა, მან თავი მოუოტარა ი. ნიკოლაძისეული ალიბობის, რომლებშიც გავრადებულთ იყო, გურამ ნიკოლაძე მონაწილეობას იღებს „ახალგაზრდა მხატვართა გამოვენებში“.

და ბოლოს, ჩვეულებისამებრ ტრადიციული კითხვით მივმართე: რა არის თქვენი მიზანი და ჩანაფიქრო მეთოც, მიაოსუბა, ჩემი ოცნებებია, გავხდენ ისეთი მოქანდაკე, რომ თავს უფლებსა მიეცე საუკარლო ბაბუს იაკობ ნიკოლაძის პორტრეტი შექმნაო.

ნინა ბუშანი.

ბელოვების ხელშეღობო მუზეუმის რეს. სურთ თაბამსოკედლი.

მედიკალიზაცია

ლუბა შვირშული,
პროფესორი.

თმას, გარდა იმისა, რომ საშუალოა, ფიზიოლოგიური მნიშვნელობა აქვს. ის სითბოს ცუდი გამტარია და იცავს თავს სხვადასხვა მავნე ფაქტორების ზავადღენისაგან. მზონივი, ღამაზად დავარსენილი სქელი, რბილი თმა ადამიანს ამშვენებს. ამიტომ თმის ნაადრევი გაცვენა მნიშვნელოვან კოსმეტიკურ ნაყოლიანებად ითვლება, რასაც ზოგჯერ ფსიქიკის ათარგუნვა და ნეკროლოგი მდგომარეობის განვითარება მოხდებს.

ბოლო წლებში ხშირად გაიგონებთ ჩივილს თმის ნაადრევი ცვენის გამო. ნაადრევი გამელოტების წინააღმდეგ ბრძოლა თანამედროვე დერმატოლოგისა და კოსმეტიკოლოგის ერთობლივი მართობი პრობლემაა. თმის ცვენას სხვადასხვაგვარაა, ან წერილობით ჩვენს ბოლოდ თმის საერთო, დიფუზური შეზღუდვას, ნაადრევი გამელოტებას და მის პროფილაქტიკას განვიხილოთ.

თმის ნაადრევი ცვენის მიზეზი სხვადასხვა ფაქტორი და ფაქტორთა კომპლექსიაა. ატორია უმრავლესობის ახალი ამ მიზეზთა შორის მთავარი როლი ნერო-ენდოკრინული მოშლილობებს ეკუთვნის. ამიტომ არის, რომ ადამიანს თმა მეტწილად მოშენიების ახალში და კლიმაქსის პერიოდში სტევიკა ზოგჯერ ენდოკრინული დისფუნქცია თმის ნაადრევი ცვენით და გაუაღარავევით, კანის სიმშრალით, სიგნეტიკოსის ნოშობით და ფრჩხილების დისტროფიული ცვლილებებით ვლინდება. ასევე მნიშვნელოვანია ცილების ცვლის მოშლა: უპირატებად ამინომეცვებისა. თმის ცვენას არც იხე ხშირად ხელს უწყობს ქიმიური სადებავების სისტემატური გამოყენება. მზეზე და ყინვაში დიდხანს უქოდოდ ყოფნა და სხვა ასევე უდავოა მემკვიდრეობითი, გენეტიკური ფაქტორების როლი, რაც ახალგაზრდებსა უნდა ვითავისწინონ. თუ მისა მელოდია, შეიღმა დროულად უნდა დაიწყო თმის სწორი მოვლა. თმის მდგომარეობაზე მოქმედებს სხვადასხვა დაავადებები, კვების რეჟიმის დარღვევა, ვიტამინების, ძირითადად A, B, E ჭეუფის დიფიციენტი, დაქანცვა, (განსაკუთრებით ნერვული სისტემისა), მენოპაუზის რეჟიმის დარღვევა, ინტოქსიკაცია (ალკოჰოლი, ნიკოტინი, ყავა და სხვა), შრომის, დახეუნებისა და კვების

რეჟიმის დარღვევა. (რაც რეველუტარულად თმის კვებაზე და სიგნეტის ვარენაზე მოქმედებს); ფიზიკური ვარეჩის უზღუდულიყოფა და სხვ.

თმა ორი ნაწილისაგან შედგება: თმის ღეროსა და შირისაგან, რომელიც კანში, თმის ბუდეშია და რომლის შესხვადლებულ დაბოლოებას, ე. წ. ბოლქვს შეიძლოდ ეკვარის კანის შემაერთებელი ქსოვილოვანი დვრილი, უხვი კაილარული სისხლის მიღებით. მათი საშუალებით თმის ბოლქვის უკრედები საკვებ ნივთიერებებს იღებს და მრავლდება, რაც ზრდის თმას. ამრიგად, თმის უკრედების გამრავლება ბოლოდ თმის ბოლქვში ხდება, თმის ღერო კი მკვდარია. ამავე დროს ბოლქვი და თმის ბუდე მოშენულია ნერვული დაბოლოებით, რომლებიც სისხლის მიღებითან ერთად, თმას მთელ ორგანიზმთან აკავშირებს. ამიტომ არის, რომ თმის მდგომარეობა ადამიანის ჭანწელთეობის საერთო მდგომარეობის აბრეკლეა.

სისხლბოობას აინტერესებს, შეიძლება თუ არა თმის ცვენის შეწყვეტა და ნაადრევი გამელოტების თავიდან აკლებვა. უდავოდ შეიძლება, მაგრამ არ არსებობს ამის სანადარტული რეცეპტი და ერთი რომელიმე უსაყალური საშუალება, რადგან თმის მოვლა მოცემულ მომენტში მის მდგომარეობას უნდა შეესაბამებოდეს. ამიტომ ის ინდივიდუალურია და ნაცემობის რეჟიმი სხვადასხვა საშუალებების გამოყენება არ შეიძლება. რადგან ის, რაც ერთობისა შეიძლება ფუნქტური აღმოჩნდეს, შეიძლება მეორესთვის მავნებელი შეიქმნეს. აქვე უნდა დავიხატო, რომ სრულიად საფუყველო მოკლებულია უმიღებოა, იმის ფიქრი, რომ, თუ გამელოტება დაიწყო, მისი შეჩერება თითქოს შეუძლებელი იყოს. სანამ თავის კანზე არსებობს თუნდაც დიწლი (ეს თმის ფოლიკულების ბოლოდ ნაწილობრივი ატროფიაა), რაციონალური, კომპლექსური, მიწეზობრივი მეურნალობა უდავოდ ფუნქტურია და რაც უფრო ადრე დაიწყებთ მეურნალობას, მით უფრო ადრე მიადწევთ სასურველ შედეგს. საერთოდ კი უმჯობესია თმის დროულად გაუფრთხილები მისი სწორი მოვლის რეგენერატორული წესების დაცვით.

გარდა ორგანიზმის საერთო მდგომარეობისა, დიდი მნიშვნელობა აქვს ბოლოდ თმისა კი არა, მთლიანად თავის კანის (სადაც უკრედების გამრავლება და თმის ზრდა ხდება) სწორი მიგინერო მოვლას. კანში მოთავსებულია ცხიმის ჩირკლები, რომლებიც დამოკიდებულია კანისა და თმის მდგომარეობა, კერძოდ ნორმალური ცხიმოვანი. ცხიმის მკითრ ჩაოდენობით გამოყოფის შემთხვევაში ვითარდება კანისა და თმის სიმშრალე ანუ მშრალი სტეობრე; ჩირკლებს გამდიერებული ფუნქციის შემთხვევაში კი — ცხიმიანი სტეობრე.

თმა ადვილად ქუქუიანდება, ამიტომ უპირველესი მნიშვნელობა აქვს სისუფთავის დაცვას.

კანისა და თმის ნორმალური ცხიმიანობის შემთხვევაში თავის ბანვა საჭიროა კვირამი ერთხელ. უფრო ხშირად თავის ბანვა არ შეიძლება, რადგან თმა და კან შრება, ჩნდება ქერტლი და თმა ადვილად მტკერვადი ხდება. ცხიმიანი სტეობრე დაავადებულში თავს დღეგამომეებით ან კვირამი ორჯერ იხანეს, რაც აღრიანებს ცხიმის ჩირკლებს და უფრო აძლიერებს ცხიმის გამოყოფას. თავის დასახანად კარგია რბილი წყალი (წვიმისა ან თოვლისა). ხისტი წყალი კი არ ვარვა, ამიტომ მისი ვარბოლმე შეიძლება ხანგრძლივი დღელოით. ან ერთ ლიტრ წყალზე 1 ჩაის კოფე სოდის ან 50,0 მგრის, ან ლიმონის წვეწის დამატებით, თავის დაზნავენდ თმა უნდა დავიკარცხნით და სანის ქალი თითების წვერებით (და არა ფრჩხილებით) კანში შევიკლოთ. ცხელი წყალი და სანის მსუბუქი მასატი შენელება აუმჯობესებს კანის სისხლის მიმოქცევას და ნივთიერებათა ცვლას. სანის შერჩევაც აუცილებელია. ნორმალური კანის შემთხვევაში ნიტრალური საპონი უნდა გამოიყენოთ („ბავშვისა“, „კვერცხისა“ და სხვა). ცხიმიანი სტეობრის დროს — ე. წ. მშრალი — საპნები: „გლიცერინისა“, „აპანისა“, „ბორბორიოლისა“, „გოგორდკურისა“ და სხვა; მშრალი სტეობრის დროს კი ცხიმიანი — „სპერმატისა“, „ღაოლიონისა“, „სულფინისა“, „წიოელი ვაჯარო“, „ონიქსი“, „იანტარო“, „გაიანე“, „კოსმეტიკური“ და სხვა. თავის დაზნაწის შემდეგ კარგია თბილი ბორბორის წყლის გამოკლება. ან კიდევ ასეთი ნაერთისა: ადულებული

წელი 300, ოდეკალონი 15,0, ლიმონის წვენი 15,0 და კლიტერინი 5,0;

სველი თმის დავარცხნა არ შეიძლება, ის კარგად უნდა შეიმორალოთ და სრულ გაშრობამდე გაშლილი დაიტოვოთ, სველი თმით დაწოლა არ შეიძლება, რადგან იგი ხელს უწყობს გაციებას, ნევრალგიის განვითარებას, აფერხებს სისხლის მიმოქცევას, თმის კვებას და ზრდას. მოკლე თმის დავარცხნა ძირიდან უნდა დაიწყოთ, გრძელისა კი — ბოლოდან თმის დავარცხნა უმჯობესია ცერკარისით. ბოლოს კი — სავარცხლით. თმის დაქიმვით ვარცხნილობა არღვევს სისხლის მიმოქცევას, კვებას და ხელს უწყობს თმის ცვენას. ზღვაში ბანაობის შემდეგ თმა აუცილებლად წულით უნდა დაიბანოთ, რადგან თმაზე დაღუპილი მარილები შუის სხივების ზემოქმედებით ავიღლად მტკვრევალი ხდება და თმის ცვენა იწვება.

განსაკუთრებულ მოკლას საჭიროებს მშრალი თმა თავის დაბანა მხოლოდ 2-3 ცურაში ერთხელ შეიძლება. დაბანამდე 2 საათით ადრე კარგია კანში გამობარი ზეითუნის და აბუსხალათის ზეთის (თანაბარი რაოდენობით) ან კრემ „ოსობის“ თიხის წვერებით შეხევა. მშრალ კანზე ასევე კარგად მოქმედებს დაბანვის წინ, 20-30 წუთით ადრე, კანში გამობარი მანონის შეხევა. თბილად შეხევა და შემდეგ უსაბუნოდ ჩამობანვა. ამ მიზნით სამკურნალო ემულსიის „ლანდლინის“ გამოყენებაც შეიძლება, რომელიც კანში დაბანამდე 10-15 წუთით ადრე უნდა შეიზილოთ. მშრალი თმის დასახანად შეიძლება საპონი ცერკარის გულვით შევსალოთ ძლიერი სიმშრალის და ქერტლის შემთხვევაში დაბანვის შემდეგ და დღევამოშვებით კარგია კანში ომბელიმზე მკვებავი კრემის („პარიზა“, „ოსობი“, „კაქოს ზეთი, ან ემულსია „ლორდეს ტრალი“) შეხევა.

ცხიმიანი სებორიის, ქერტლისა და თმის ცვენის დროს თავის ზიარი ბანვის ნაცვლად მიზანშეწონილია კანის დღევამოშვებით გასუფთავება კალენდულისა (20,0) და აბუსხალათის ზეთის (1,0) ან გვირილის მუქი ნაზარშისა და ოდეკალონის (ან 70° სპირტის) თანაბარი რაოდენობის, ან ოდეკალონის (ან 70° სპირტის) და ლიმონის წვენის ნარევის, ტუალეტის ძმრის და სხვა სხნარებში დასველებული ბამბით. თმას ამაგრებს „ბიოლის“, „გვირილას“, „პარიკოლის“, „სპიროლის“ სხნარის ცხიმიან კანში შეზილა.

საერთოდ ცხიმიანი სებორიის დროს მტკვრლად სპირტიან წულიანი შენაერთები, მშრალი კანის სამკურნალოდ კი კრემები და მალამოები იხმარება ასევე აღნიშნული ვენლობა აქვს შესაფერისი დასალევი საშუალებების (ვიტამინები A, B₁, B₂, B₆, E) გლიკოლი, ფიტინი და სხვა. დანიშნავს, ეს საშუალებები აღლიერებს კვებას და ნივთიერებათა ცვლას.

დროული და შესაფერისი მოვლით თქვენ გააანაგრძელებთ თმის ფსიქოლოგიურ სიცოცხლეს და სილამაზეს.

ქაბიტალის სამკარქში

ნიკეიონიქა

ეს ფოტო ბაღღუბაა შაჟიზის, ნოშაჟიზის, კასიზმის თუ კოლონიალიზის მიხარო — უმალა იმის მიხარო, ვინც მსოფლიოს აბა თუ იმ რეგიონში აბაღბს ომება. აბიბაღბს ვპირ-ოგოლს, უბატრონოსა და უსახლკაროს.

საოგარი მიწეხიასათვის მსოფლიოში ყოველწლიურად 500 მილიარდ დოლარამდე იხარგბება. ამ სახსრამით შეიძლებაოდ 400 ათასი სკოლა აშენება 40 მილიონი ბავშვისათვის, და საბოლოოდ მილიონობით აბაგრანის ხსნა უსახლკარობისა, სიღატაკისა და უმეცარებისა.

მკითხველთა თვალის ზინთაღრიცხვა

ბავშვმა ნამოტივრა. ერთ-ერთ საძილე ოთახში მუდროება დაირღვა. ალბათ, დედა ესიზმრა. მთელი დღე განცდებში გაატარა — გაუჭირდა დედის კალთას მოცილება. არც შობილის ეიოლებოდა შეიღთან დამორება; ამერიიდან აქ უნდა დარჩენილიყ მისი პირმშო. — მისი ორთავ თვალის სინათლე. ახლა სხვებს უნდა ეზრუნათ მისთვის, სხვები უნდა მისჯდომოდნენ სასთუმალთან. წარმოუდგენელი იყო ამ აზრთან შეგუება. მაგრამ ასე იყო საჭირო მისი შელისათვის...

ალმზრდელი მძინარეს მოეფერა, საბანი გაუსწორა, მაგრამ არ მოსცილდა სანოლს, ვიდრე არ დაამოშონინა

და მერე, როცა დიდი, ნათელი ფანჯრებიდან აისი გადმოიღვარა, მთელი შერობა ახმინადა, ახმურდა, აფუსუსუდა და დაიწყო კიდევ ერთი ახალი დღე — გამორჩეული, თავისებური, ლამაზი. დაუკინყარი. ყოველ ახალ დღეს აქ სიკეთე ითვისება, ადრე განეული შრომის მოსავალი იმკება. მოსავალი კი მუდამ უხვია. უხვია იმიტომ, რომ აქ ფუტკრევიით ერთად ზრუნავენ, უყვართ სამკე, რითვისაც იღქნაინ, სწამთ — დიდ, საშეიღოფლო. მაღლიანი შრომას ენევიან, უდიდესია სურვილი — პატარა — ჩვენს თვალისჩინი; თვალისჩინი შეუნარჩუნონ.

ფიქრიანი, დარდიანი მოდიან შობილები, მოპკავთ შვილები, გაადის დრო და აი, უკან ბედნიერი ბრუნდებიან.

თითქმის ათი წელია, რაც ამ ნათელ, ორსართულიან შერობას ჩვენი რესპუბლი-

კის ყოველი მხრიდან აშურებენ. თბილისის ორჯონიკიძის რაიონის 25-ე საბავშვო ბაგა-ბაღში მხედველობადაქვეითებულ ბავშვთათვის პირველად ერთი ჯგუფი გაიხსნა. ექსპერიმენტებს კარგი შედეგი მოჰყვა და სულ სამიოდ წელიწადში ეს კერა მხედველობადაქვეითებულ ბავშვთა რესპუბლიკურ სპეციალურ ბაგა-ბაღად იქცა.

აქ კვალიფიციური, გამოცდილი სპეციალისტები ელამ და მხედველობადაქვეითებულ ბავშვებს მკურნალობენ. რამდენი დედა ლოცავს საბავშვო ბაგა-ბაღის კონსულტანტს, მედიცინის მეცნიერებათა კანდიდატს, ექიმ-ოფთალმოლოგს ზოია კოკიასს. ეს მან დააფუძნა ჩვენს რესპუბლიკაში სიღმითა და ამბლიოპიით დაავადებულ ბავშვთა მკურნალობა ბაგა-ბაღის პირობებში. მკურნალობის მეთოდების შემუშავებისა და დანერგვისათვის, რესპუბლიკის სპეციალისტებისათვის საკონსულტაციო ბაზის შემქმნისათვის იგი სსრ კავშირის სახალხო მეურნეობის მიღწევათა გამოყენის მედლით დაჯილდოვდა.

ყრმათავის თვალისჩინის შესანარჩუნებლად იღვნიან ექიმი-ოფთალმოლოგები მკვნია ბერალიძე და მარიამ პაქსაშვილი. მათ განკარგულებაშია უახლესი სამედიცინო აღჭურვილობა — დიდი ურეფექსო ოფთალმოსკოპები — ამბლიოპისა, ხოლო სინოპტოგრაფები სიღმის სამკურნალოდ. იყენებენ ახალ-პირიზმებით, აერეთეც, — გონზაროვისა და კუბერის-ვარჯიშით მკურნალობის მეთოდებს. აქ ყველაფერს სამკურნალო დანიშნულება აქვს — სათა-

მაშობესაც და დარბაზში საგანგებოდ განლაგებულ ნათურებსაც.

თვალის სპეცილისტთა გარდა ბავშვთა ჯანმრთელობისათვის ზრუნავენ ექიმი-პედიატრი თინა თაქთაქიშვილი, ნევროპათოლოგი ციცია ხუციშვილი. სტომატოლოგი ელისაბედ ოლიაშვილი. ელამ და მხედველობადაქვეითებულ ბავშვებს ხშირად მტყეველებაც ერღვევათ და აი. საბავშვო ბაგა-ბაღში ამ საქმეს ლოგოპედები ლილი გიგინეიშვილი, მერი მამულაშვილი. და ეთერ გოლიაძე უძღვებიან წარმატებით. მეორე ოჯახად იგულვეს აქაურობა მედდა-ორთოდისტებმა ციციონ ბეგიაშვილმა, გულნარა გაგინიძემ, დოლო ქუტაშვილმა, ლუიზა მახათაძემ, მეთოდისტმა ლია აფაქიძემ.

...პატარა მაგადებთან ცეროდებები თამაშობენ. მაგრამ ეს ერთი შეხედვით. აქ ყოველივეს თავისი სამკურნალო მიზანი აქვს: გართობას, ქსოვას, აი თუნდაც იმ კარსულზე თუჯინების დაზნარილდასაც კი. თითქმის ყველა სამკურნალო სათამაშო აღზრდელი პედაგოგების შექმნილია. ამოუნარავია მათი ფანტაზია, შემოქმედებითი უნარი. ზოგი სათამაშო თვალის დაძაბვა-გამახვილებას ითვალისწინებს, ზოგი — ფერების აღქმას... თითოეული ახლადშექმნილი სათამაშოს პედაგოგურ-სამედიცინო ღირებულებებზე ოფთალმოლოგები შემოქმედებითი საბჭოს სხდომებზე მსჯელობენ.

როგორც ხედავთ, სამკურნალოდ აქ მართკომდეკომენტებს რამდენ იყენებენ... აქაურ თანამშრომლებს წლების მან-

ბაგა-ბალის გამგე ვენერა გოლიაძე ესაუბრება აღმზრდელ პედაგოგებს.

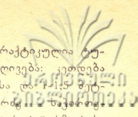
ძილზე საკმაო გამოცდილება დაუგროვდათ შეიმუშავეს მრავალი მეთოდური რეკომენდაცია სამოიდე წლის წინ თბილისში გამართულ სკოლამდელი აღზრდის დანებებულების მუშაკთა საკავშირო სამეცნიერო-პრაქტიკულ კონფერენციაში საქართველოს სსრ განათლების სამინისტროს მხედველობადაქვეითებულ ბავშვთა რესპუბლიკური ბაგა-ბალის რვა აღმზრდელი-მასწავლებელი მონაწილეობდა, სადაც განაზოგადეს დალი დადიანის, მერი ჩინჩალაძის, ლამარა მდივინიშვილის, ეთერ ნასაუაშვილის, როზა ბართიახის, ეთერ მახალიანის, თინა თაქთაქიშვილის გამოცდილება. მალე ეს გამოცდილება სსრ კავშირის სახალხო მურწეობის მიერწევთა გამოფენაზე შეიტყვეს, რასაც მხედველობადაქვეითებულ ბავშვთათვის სამკურნალო-პროფილაქტიკური მეთოდური რეკომენდაციების შემუშავებისა და საქართველოსა და სხვა რესპუბლიკების სკოლამდელი აღზრდის დანებებულებებში მისი პედაგოგიური და სამკურნალო მუშაობის გამოცდილების დანერგვისთვის ბაგა-ბალის გამგის ვენერა გოლიაძის გამოფენის ოქროს მედლით დაჯილდოება მოჰყვა.

თავისი არსებობის მანძილზე ამ დიდ ოჯახში ხუთასზე მეტ ყმაწვილს გაუშუქო ბესდა მხედველობა და ზოგადსაგანმანათლებლო საშუალო სკოლებში ისინი სხვებთან ერთად მიუსწდნენ მერხებს... მხოლოდ ხუთი გაიგზავნა მხედველობადაქვეითებულთა სკოლა-ინტერნატში.

მუდრო, ლამაზ შენობაში უხვად არის მზე, სინათლე, ყვავილები. აქ ყველაფერი ისეა, როგორც ოჯახში. მედიცინის მუშაკებსა და აღმზრდელ-პედაგოგებს მშვენიერად შეუთანხმებიათ ერთმანეთთან მუშაობა.

...შობებედლებათა წიგნი სამადლობის ვერ იტყვს წერენ სტუმრები, თვალის სპეციალისტები... მაგრამ მაინც სულ სხვაა ლოცვად ქცეული დედათა სამადლობელი.

კარტოვილი ზაფხულში დავრობით

ბარის ცხელ რაიონებში კარტოვილი, ჩვეულებრივ, გაზაფხულზე ითვისება. ამიტომ ზრდა-განვითარება ემთხვევა იენის-ილისის პერიოდს, როცა ნიადაგის ტემპერატურა 5-10 სანტიმეტრის სიღრმეზე მატია, ხოლო ჰაერისა — 35-40°. ასეთი მაღალი ტემპერატურა უარყოფითად მოქმედებს კარტოვილის ზრდა-განვითარებაზე. განსაკუთრებით ტენის ნაყოფობის დროს, რის გამო ტუბერები წერტილდება და მოსავალი მცირდება. ამიტომ დაბლობ ზონაში კარტოვილის დარგვა ზაფხულში უკეთესია, რადგან ტუბერები მისობრივად აგრესიუბის შემდეგ შემოდის და მოსავალი იზრდება. ასევე მნიშვნელოვანია კარტოვილის საადრეო ჯიშების ზამთრის პირზე და ადრე გაზაფხულზე დარგვა, იმ ანგარიშით, რომ მოსავალი ივლის-აგვისტოს დიდი სიყვავილეს დაღვამამდე მივიღოთ, და მაღალი ტემპერატურა არ დაეინონს და გადაავაროს ტუბერებს.

კარტოვილის ზრდა-განვითარებისათვის უკეთესია დღის ზომიერი სითბო (15-20°) და გრილი ღამე (8-12°).

ნიადაგის შერჩევა

კარტოვილის მოყვანა ყოველგვარ ნიადაგზე შეიძლება, მაგრამ მისთვის საუკეთესოა ტრეტურტიანი, მსუბუქი ნიადაგი. კარტოვილის ელტურისათვის გამოიყენება ფავარია მკვირი, წყალგუმტარი დაბლა და გრუნტის წყლიანი მაღალი ნიადაგი.

ნიადაგი 27-30 სანტიმეტრის სიღრმეზე უნდა დამუშავდეს. ძირითად სასუქად ნაკელი ითვლება. ნაკელი მიწარალური სასუქებია და უნდა შეიცავდეს უკუთხა ნიადაგი თევსწინა დამუშავების დროს გაენიფიერებოთ ორგანულ-მინერალური სასუქების ნაზავით, იმ ანგარიშით, რომ ის ნიადაგის ღრმა ფენებში, ფესვის სისტემის ვარცკულების არეში შევიდეთ.

კარტოვილის დარგვა

ბარის რაიონებში კარტოვილი ზაფხულში ითვისის მკვირ ნახევრიდან უნდა დარგოს. დასარგავად შეიძლება გამოიყენებოთ წინა წლის მოსავალიც და ახალ აღებული ტუბერებაც. წინა წლის ტუბერები დარგავდე 20-25 დღით ადრე უნდა გამოვიტანოთ; გადარგული უნდა ვადავადებოთ. როგორც კი ძლიერი ღვები წარმოიქმნება; დაიწყოთ დარგვა. ზაფხულში კარტოვილი დარგვა ახალი მოსავლის ტუბერებითაც შეიძლება, მაგრამ საოველ ტუბერს გალივების უნარი უნდა ჰქონდეს გამოშვავებული. ამისათვის კი საჭიროა ახლად ტუბერმა მოსვენების პერიოდს გაიაროს იმისათვის, რომ ტუბერში გალივების უნარი დააქტიურდეს. ხელოვნური ზემოქმედება საჭირო. არსებობს სხვადა-

სხვა წესი, მაგრამ უფრო პრაქტიკული ტუბერების ტრანშეებში გალივება; კერძოა 10-12 სანტიმეტრი სიღრმისა. ტუბერები უნდა იყოს სივრცითი, სიგრძე 1-2 სმ სისხის მიხედვით. თხილში ჯერ 1-2 სმ სისხის ქვიშას ჩაყრიოთ, ზედ ერთ ფენად ტუბერებს დაეწყობოთ, დაყაროთ 2-3 სმ სისხის ქვიშას და მშონვე მოვრწყავოთ. ქვიშა მუდამ ტენიანი უნდა იყოს, მაგრამ ისე რომ წყალი თხილში არ დაგებდეს ქვიშა რომ მალე არ გამოშვდეს, ზემოდან ხალა ან ქილა დაფარეთ. ტუბერების გალივება მათე დღიდან იწყება და ერთ თვემდე გრძელდება.

ტუბერები ირგვება 10-12 სმ. სიღრმეზე. დარგვას თან უნდა მიყავოლით ნაკეიის მოვრწყვა. ზემოების შემდეგ კი — გაზაფხურება. ნაკეიი ყოველთვის ფხვიერი და სარეველებისაგან გაწმენილი უნდა იყოს. დარგვის წინ უკეთესია ტუბერები ამოვალთ ხის ნაკარში (ამისათვის საჭიროა ერთი კიპა ნაკარი 20 კილოგრამ კარტოვილზე), ან ზრდასი აქტრებს და გემოსაი საგარანობლად აუქმობსესეს.

ტუბერები განვითარებას იწყებს მცენარის დაყოფების მომენტსა და ყვავილობის დასაწყისში. მათი ზრდა პირველ ხანებში ნელა მიმდინარეობს, სრული ყვავილობის მომენტში ძლიერდება და შემდეგ კვლავ უნელდება. ტუბერების ნორმალური ზრდის უზრუნველსაყოფად აუცილებელია მათი მასობრივი ფორმირების პერიოდში მცენარე უზრუნველყოფილი იქნეს საყვები ელემენტებითა და ტენით.

თუ ღეროები ვერძირთალებდა და ახლად წარმოიქმნა ფოთლები მატარია, ეს იმას ნიშნავს, რომ მცენარეს ახოტი აქვია. ამ შემთხვევაში ყოველი მცენარის ძირში უნდა მოვაყაროთ 5 გრამი ამონიუმის სულფატის, ან 50 გრამი ვაცსენაი 10 ლიტრ წყალში და შევსებოთ ყოველ ამ ძირს. თუ მცენარის ფოთლები მოსაკომპლექსო ფერს იღებს, მცენარე ფოსფორი აქვია. საჭიროა ყოველი მცენარის ძირში შევიანოთ 5 გრამი ტუბერფოსფატის შეიძლება ასევე 130 გრამი სუპერფოსფატის ვაცსენაი 10 ლიტრ წყალში. მომადლებული კრითი ღერო ხისნარი საჭიროა 10 კვადრატული მეტრი ნაჯის შესასხეულად. შესტურება უკეთესია დამით, შშრალ ფოთლებზე. კალუმის ექსპოსიბის შემთხვევაში ფოთლები ფერმართდება, გრძელდება და დაჩვევს იწყებს. ასეთ შემთხვევაში 50 გრამი კალუმის ზარალი შევსებოთ ყოველი მცენარის ძირში. ზრდად კარტოვილის ღეროები უკუბრუნდება იზრდება, ხოლო ტუბერები არ წარმოიქმნება. ასეთი მოვლენა არტის სიტუაბით ახსნება. ამ შემთხვევაში ყოველ ერთ ცვ. მკვირ ნაწიხზე უნდა შევიტანოთ 30 გრამი სუპერფოსფატის და ერთი კიპა ხის ნაკარი. სასუქების შეტანას ყოველდღის თან უნდა სდევდეს მათი ნიადაგში ჩაყვება.

შეხვე-შეხვე

მოსავალს მაიმუნები იღებენ

ინდონეზიის ერთ-ერთი პროვინციის ხელისუფლებამ გააწვდია ქოქოსის კალის დაკრეფაში გამოყენების მიზნების. ამ პროვინციაში 10 მილიონი ქოქოსის საღებავი მოსავლის აღება კი ამ ბოლო დროს მწელებმა; ადგილობრივ მცხოვრებლებს უზარებამ ეს მძიმე შრომა. რომელიც მხოლოდ კაციებს იღებენ; სწორედ ამან წარმოშვა იდეა— მოსავალი მაიმუნებს ააღებინონ: საკუთარ შრომაში მაიმუნების შემდეგ ეს სწავლა და მოხერხებალი ცხოველები ალბათ კარგად შეესაძლებათ ადამიანებს.

ბავის სასლანი

ირლანდიის დასავლეთ სანაპიროსთან არის ერთი კლდოვანი კუნძული. სადაც ადგილობრივი მოსახლეობა სახლებს დაღუპული გემების ხის ნაწილებისაგან აგებს. გოლფსტრიუმის წყლები ხომ ამ კუნძულის ნაპირთან ჩაყვს ჩაძირული გემების ნაშთს. აქ ეკვალა ძველი სახლი ბრატანეთის იმ ფრენის ნაშთს რეკონსტრუქციის არის აგებული, რომელიც 1710 წელს დაიღვას.

ლიქი-კლასიფიკაციის დაგეგმვის სპორტსმენებისთვის მომზადება

ეკლასი მათთვის სპორტსმენებისთვის ამერიკის ქალაქ ლიქი-კლასიფიკაციის მახლობლად იმ შენობებს, სადაც შარბის თეატრალში ზამთრის ოლიმპიური თამაშების სოფელი იყო გაშენებული სპორტსმენები და ფართო სპორტსმენების საზოგადოებრივად აღფრთხილებული არიან და უფრო ოლიმპიური სოფელში ციხის მოწყობის ოლიმპიური მოძრაობის იდეალთა ზეგუფად თვლიან. მაგრამ ციხე უკვე მზად არის პატონათა მისაღებად. ამასთან, ეს სატომობა, — როგორც უკვე აღვნიშნეთ გაზეთი „ს. ნ. ნიუს ენდ უორლდ რიპორტ“ აღნიშნავს, — ოლიმპიურებს

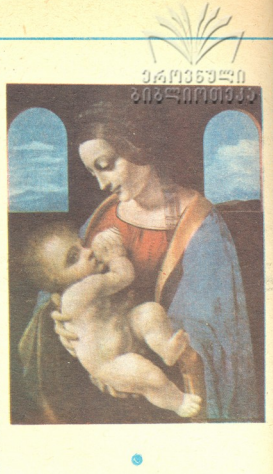
უკეთეს პირობებში იცხოვრებენ. საზოგადოებრივი წესრიგის თვითმართვით დაზღვევისათვის ცალკე კამერა გამოყოფილი. მაშინ, როდესაც სპორტსმენები იძულებული იყვნენ ჩამდინებოთ კაცს ერთ ოთახში იცხოვროს.

რა გვიამარ თვალი

ცნობილია, რომ დიდი ინგლისელი მეცნიერი ისააკ ნიუტონი, სიკვდილის ბოლო წლებში მრავალნაირი ავადმყოფობით გაიტანა ტანჯვად უძილობა. ჩასვ შედეგად დატარებდა სიამაღებელს. შესამჩნევად აღუკვეთია შეხსენებები. ბოლოსდაბოლოს „დევის მინია. მაქ“ იჩინა თავი.

ამ ცოტა ხნის წინათ ინგლისის სამეცნიერო გამოცემაში („ლონდონის სამედიცინო საზოგადოების შეხსენება და ჩანაწერები“) დაიბეჭდა დიდი სტატია, რაც წყვეტულა ჩვეულების მიერ ჩატარებულ გამოკვლევათა შედეგს მიეძღვნა ნიუტონის ესოდენ მძიმე ავადმყოფობის მიზეზად მკვლევარებმა თვლიან სნაუდელის ორგანიზმში მომწამვლელ ნივთიერებათა განუწყვეტელ დაგროვებას. ამ ნივთიერებებით ხომ გაუღებელი იყო ნიუტონის ლაბორატორიის მკურნ. მეცნიერი ხელმძღვანელი იყავა, ისე ახერხებდა და ატლანდა და ლათონს კარლა დუმელში, რომ მკველ ნივთებს აკ იკუმებდა. მაშინდელი ლაბორატორიებში ხომ ვენტილაციაზე დაპირაკის კრედიტო იყო. ჩვენამდე მოდელი მეცნიერის მრავალმა ჩანაწერმა, რომლებიც ლათონებს ეხება, აქ მრავალჯერ არის აღნიშნული ხუნის შესახებაც: „მოტოტი“ „მედე“, „მლაში“ და თვით „არდასწორი უმეფური“...

აჩუფ ისე დიდიხნის წინათ ცნობილი გახდა, რომ ნიუტონის შთამომავლები ინტავენ თავიანთი დიდი წინაპრის ძაღრფას რელიკვიებს. მათ შორის თმა, რომელიც სიკვდილის შემდეგ სამახსოვროდ შეუპირეს თურმე მეცნიერს. ანალოზად დადასტურა, რომ ისააკ ნიუტონის თმის ტუფის, სურბის, დაჩიშხინისა და ვერცხლისწელების შეღებებულ მალდა კონცენტრაცია უფროა დაგროვალი.

ლონარდო და ვინჩი — „აღმოსა ლიტა“

აღმოჩენების ხანის დიდებული ფერმწერის, ლონარდო და ვინჩის სურათი „მადონა ლიტა“ შექმნილია მეცხრემეტე საუკუნის 80-იან წლებში. სურათზე გამოსახული მადონა უსაზღვრო სინაზითა და ოდნავ შეკანკალილი ღამით დასურებებს ნეტარებით გატრუნულ, ოქროსფერითაან პირშის, ოხელი, დაბეწვილი პროფილი, სწორი ნაკეთობი, მადალი შუბლი და წახლისფერი თმა მკვეთრად არის გამოყოფილი კედლის მუქი ფონიდან, რომელსაც ორი თალიანი ფანჯარა ამშვენებს. აღსანიშნავია, რომ სურათი უსტრულებულია არა ზეითის ფერებით, არამედ ტემპერით. რომელსაც მხატვარი თავის შემოქმედებაში ოქვიითად იყენებდა. ალბათ ამანაც განაპირობა ის თავისებური განსხვავება, რაც „მადონა ლიტას“ გამოყოფს ლონარდო და ვინჩის სხვა ნამუშევრებისაგან.

ბარბანის სირავლ გვირგვინი — ენა ბაბუაღის (ჩ წლის) ნამუშევარი. მიმთხეპ — ლომარდო და ვინჩი — „აღმოსა ლიტა“ (დბალი).

რედაქტორი მარია ბარბაღიშვილი	სარდ კოლეგია: ბ. ბანდიშაძე, ნ. ბაზრონიძე, ნ. ბარბანიძე, ლ. კასაბაძე, ზ. კასაბაძე, ე. კოსტანიძე, თ. ლაშარაშვილი, ქ. ლომთათიანი, კ. მღვინდი, მ. ძინდუაძე (მხატ. რედაქტორი), ლ. შაფიერული, ნ. ტაბარაშვილი, ნ. ჯაბახიშვილი, ა. ჯაბახიშვილი (პ. მკ. მღვინდი).	საკ. კ. ცენტრალური კომიტეტის გამომცემლობა
------------------------------------	--	---

გეგმულოქტორი: ნ. გ. ტ. კ. ა.
საკ. კ. ცენტრალური კომიტეტის სტამბა, თბილისი, ტენისი ქ. № 14.
ტიპოგრაფია: издательство ЦК КП Грузии, Тбилиси, ул. Ленина, 14

ავტორის მისამართი: ტენისი ქ. № 14, ტელეფონი № 99-98-71, პოსტმეტეული მღვინის — 99-71-68.
მეტეორული რედაქტორის: 93-98-57, საერთო განყოფილების: 93-98-54, ვადაცა აააწყობილი: 7/7-81 წ., ხელმოწერილია დასაბ.
ბეჭდის 16/VI-81 წ., კვალდას ზომა 60x90/16, ფორმატო ნახევლი ფურცელი ს. სააღრცხეო-საგამომცემლო თამაზი 5.3 ტირაჟი 134.100, შეკ. 1360 ტე 08458

აბანის სიონი

არსოა თავისი შესანიშნავი მხატვრულობით, რომელზეც რელიგიური სიუჟეტები, ქართული მღვდელთა და ადგილობრივ ფეოდალთა გამოსახულებები აღბეჭდილა. ატენის სიონის მხატვრობა ერთ-ერთი უძველესია და თავისი შესრულების მაღალი პროფესიული დონითა და მკაფიო ეროვნული ხასიათით ქართული მონუმენტური ფერწერის საეტაპო ნაწარმოებად ითვლება.

ატენის სიონი ფრიად საყურადღებო ძეგლია თავისი მრავალრიცხოვანი წარწერებით, რომლებიც ტაძრის შიგნით და ფსადლებზეა მოთავსებული. წარწერები საქართველოს ისტორიისა და კულტურის მეტად საყურადღებო საკითხებს ეხება, მოყოლებული სიონის დასაბამიდან, ვიდრე მეოთქვსმეტე საუკუნემდე. მათ შორის არის 838 წლის წარწერა, შესრულებული მოიქროსფერო მელნიით, სამხრეთის აფსიდში, რომელიც ბუღაოურქის მიერ თბილისის დაწვეს ეხება.

ატენის სიონის გარებედაში სავსებით არის გამოქვეყნებული ტაძრის შინაგანი სივრცის აღწახობა, ამასთანავე, უმოკერეს ელემენტს წარმოადგენს მასიური გუმბათი, რაწახნაგოვანი გუმბათის ქულით.

ტაძრის ფსადები მორთულია მრავალი რელიგიური გამოსახულებით, მაგრამ ისინი ისე არიან განლაგებულნი, რომ ძნელდება მათი დათვალიერება. მაგალითად, საყრდენ კედელზე დარჩენილი მცირე მანძილის გამო ძლივს მოჩანს სამხრეთის სარკმლის ზემოთ ატანილი სულპატურული გამოსახულებები.

უკანასკნელ წლებში ატენის სიონი მეცნიერთა განსაკუთრებულ ინტერესს იწვევს, რომლებიც სწავლობენ მის მხატვრობას, წარწერებს და ქაჯე კვეთილებებს. იშლება ახალ-ახალი საინტერესო ფურცლები მრავალსაუკუნოვანი ისტორიისა.

ქალაქ გორიდან სამხრეთით, 10 კილომეტრის მანძილზე, მდინარე ტანას უკვე წარმტაც ხეობაში, სოფელ ატენის ჩახლოზად VII საუკუნის მნიშვნელოვანი ბურთომომტურული ძეგლი ატენის სიონი მდებარეობს.

ტაძარი აგებულია ფრიადო კლდის კიდეზე, აშეამად ჩვენამდე მთლიანი აახით ძირითადად ტაძარბა მოადწია. რომლის მისადგომებთან კედლებისა და კოშკების ევლის სახით ნაგებობათა ნაშთი ჩანს. აქ უნდა ყოფილიყო სხვა ნაგებობებიც, რასაც ადასტურებს ტაძრის სამხრეთის ფსადზე ამოკვეთილი XI საუკუნის ცამეტ სტრიქონიანი ასომთავრული წარწერა, რომელიც ატენის ციხისა და დასახლებული პუნქტის ქალაქად გარდაქმნის ამბავს მოგვითხრობს.

ატენის სიონის გეგმის საფუძველია ევარი, რომლის მკლავები გუმბათქვეშა კვადრატის მხრებიდან გამოდის და იითოეული ნახევარწრიული ფსადით ბოლოვდება. გვერდებზე, კუთხის შიდა სივრცეს ოთახები მცირე, მრავალნიშებით უერთდება.

სიონის შიგნითა სივრცე მთლიანობისა და მარმონიული დასრულების შთაბეჭდილებას ახდენს. ტაძრის კედლები ხაინტე-

